

Nordisk Miljömärkning

Remissammanställning för **Dagligvarubutiker**

version 2

Svanmärkta Dagligvarubutiker- Remissammanställning Dagligvarubutiker

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Om remissen	4
3	Sammanställning av inkomna svar	5
4	Kommentarer till kriterierna, generella	8
5	Kommentarer till kriterierna, i detalj	11
5.1	Vad krävs för att bli Svanenmärkt	11
5.2	Kommentarer till enskilda krav	12
5.3	Sortiment	12
5.4	Energi och klimatpåverkan	37
5.5	Avfall	49
5.6	Transporter	56
5.7	Förbrukningsartiklar	61
5.8	Miljöledning	67
6	Analys av kommentarerna	70

1 Sammanfattning

Det inkom många remissvar till föreslagna revidera kriterier för Dagligvarubutier som varit på remiss under juli-september 2009. Detta är vi tacksamma för och glädjer oss åt intresset för miljömärkning av Dagligvarubutiker.

Totalt 53 remissvar, varav 18 remissvar stödde förslaget och 8 förkastade förslaget. Övriga remissvar och även de som och de som stödde/förkastade förslaget hade kommentarer till kraven. Nordisk Miljömärkning har justerat kriterierna efter att tagit del av remissvaren.

Remissvaren kommenterade i princip alla kravområden. Nordisk Miljömärkning är tacksam för alla remissvar och har värderat om kraven kan behöva justeras med tanke på information som inkommit under remissen. Det har efter remiss gjorts flera justeringar av kraven.

Många remissvar rörde sortimentskraven. Det har framkommit att förutsättningarna för butiker i Norden att ha ett sortiment med mycket ekologiska och miljömärkta varor varierar. Tillgång och efterfråga kan variera i de nordiska länderna men sedan första version av kriterier för Svanenmärkning av butiker har tillgången ökat i Norden. Efter remissen har Nordisk Miljömärkning justerat produktkategorierna för sortimentskravet. Nordisk Miljömärkning har valt att lyfta ut produktkategorin för Rättvisemärkta produkter ur produktkategorin. Detta motiveras med att Nordisk Miljömärkning idag inte kan urskilja de bra etiska märkningarna från de sämre och att Nordisk Miljömärkning är en miljömärkning och fokuserar på miljökrav i första hand.

Remissvaren omfattar också flera synpunkter på energikraven i remissförslaget som hänvisar till åtgärder för att reducera butikens energianvändning. Nordisk miljömärkning kommer ha obligatoriska krav för att reducera energianvändningen i butikerna. Nordisk Miljömärkning kommer inte vara mycket tekniskt styrande för vilket sätt butiken reducerar sin energianvändning och koldioxemissioner. Med hjälp av ett energiverktyg som finns på Nordisk Miljömärknings hemsida ska butiken jämföra sin energianvändning med ett beräknat idealt värde.

Flera remissvar påpekar att vi bör ha samma krav i de nordiska länderna. Det är fallet men det har misstolkats när gränsvärdena är olika då de är kopplade till butikernas omsättning. Remissförslaget var otydligt rörande definitionerna av avfallsfraktioner och det inkom flera remissvar som påpekade detta. Det har förtydligats efter remissen. Efter remissen har vi reducerat de obligatoriska fraktionerna i kravet till de största fraktionerna som normalt uppstår i butikerna.

Flera remissvar påpekar den låga tillgången på Svanenmärkt bränsle. Det påpekas också i remissvar att förnybara bränslen borde gynnas i kriterierna. I flera remissvar har det påpekats att transportkraven är svåra att uppfylla och är för tidiga i tiden. Kraven är dock poängkrav och inte obligatoriska, samtidigt tror Nordisk Miljömärkning att det kommer hända mycket inom transporter de kommande åren och då vill Nordisk Miljömärkning att de svanenmärkta butikerna ska vara förberedda på detta.

Flera remissvar påpekar skillnader mellan poängen för olika förbrukningsartiklar i tabellen som anger vilka produkter butiken kan få poäng för. Denna tabell har justerats efter remissen så den balanserar miljöeffekterna av de olika produkterna bättre. Kravet för PVC-film kommenterades i flera remissvar. Vissa vill att Nordisk Miljömärkning ska utesluta PVC-film helt och andra hävdar att butikerna ska kunna använda PVC-film.

Poängkravet för inköp av förnybar el har kommenterats av flera remissinstanser. Det påpekas att butikerna borde få fler än ett poäng för inköp av förnybar el. Det påpekas också att inköp av förnybar el inte nödvändigtvis gör att tillgång på förnybar el ökar och att den ej förnybara elen minskar.

2 Om remissen

Nordisk Miljömärkning har tagit fram ett förslag på reviderade kriterier för Svanenmärkning av Dagligvarubutiker. Förslagna kriterier sänder ut på remiss under juli-september 2009.

Förslag på nya kriterier för dagligvarubutiker har utarbetats av en projektgrupp från Nordisk Miljömärkning. Kriterierna för dagligvarubutiker har reviderats under 2008 - 2009. Revisionen skedde utan expertgrupp. Förslag på krav förankrades hos intressenter genom olika kontakter och möten.

Huvudfokus för revisionen låg på energianvändning, sortiment avfall och transporter.

Skärpa kraven på energibesparing och energiförbrukning, vi ska kunna säga att en Svanenmärkt butik inte har onödig klimatpåverkan, alltså minska butikens klimatpåverkan utifrån butikens förutsättningar. I utvärderingen säger man att kraven på energiförbrukning ses över för att få bättre styrbarhet mot energieffektiv utrustning, bl a av kyl och frysar.

Genom krav påverka butikerna till ett mer hållbart sortiment och värdera vilken vikt sortimentet ska ha i kriterierna samt om vi kan ha differentierade krav. Ett debatterat område är butikerna försäljning av känsliga livsmedel och produkter ur miljö och etisk synvinkel. Utvärderingen säger att kraven fungerar bra i Sverige och Danmark, men att det är tuffa i Finland och Norge. Man har därför tagit upp i utvärderingen möjligheten till differentierade krav. Alltså olika krav på ekologiska/miljömärkta produkter i butikens sortiment.

Ta fram relevanta krav som minskar butikernas avfallsmängd samt ger en förbättrad avfallshantering. Utvärderingen säger att det behövs en översyn av kravet för bättre styrbarhet och noggrannhet.

Vi ska genom våra krav på transporter minska på Svanenmärkta butikers klimatpåverkan detta kan göras genom krav på logistik, fordon och sortiment.

3 Sammanställning av inkomna svar

Totalt inkom 53 remissvar. 18 remissinstanser stöder förslagna kriterier och 8 remissinstanser förkastade förslaget. För detaljer se tabell 1-5 nedan.

Tabell 1: Sammanställning av alla remissvar

Remiss- instans	Bara kommentarer	Stödjer förslaget	Stödjer förslaget med kommentarer	Avstår från att ta ställning	Förkastar förslaget med motivering	Totalt
Danmark	2	0	2	2	3	9
Finland	2	1	3	2	3	11
Norge	3	1	4	3	0	11
Sverige	13	0	7	0	2	22
Totalt	20	2	16	7	8	53

Tabell 2: Danska remissvar

Remiss- instans	Bara kommentarer	Stödjer förslaget	Stödjer förslaget med kommentarer	Avstår från att ta ställning	Förkastar förslaget med motivering
Dansk Arbejdsgiverforening				X	
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri				(X)	
Danmarks Naturfredningsforeni ng			X		
CO-Industri			X		
Center for Miljø, Københavns Kommune					X
Merrild Coffee Systems, Klaus Andersen adm. Direktør					X
Merrild Kaffe A/S					X
Coop Danmark A/S	X				
Miljøstyrelsen	X				
Σ Danske svar:	2		2	2	3

Tabell 3: Finska remissvar

Remiss- instans	Bara kommentarer	Stödjer förslaget	Stödjer förslaget med kommentarer	Avstår från att ta ställning	Förkastar förslaget med motivering
Federatioon of Finnish Enterprises		X			
Finlands Livsmedel- industrinsförbund			X		
Suomen Lähikauppa Oy (licensinnehavare)					X
Förbundet för Finsk Handel/Finlands dagligvaruhandel Rf					X
YTV	X				
SOK (S-Gruppen)	X				
Fair Trade Finland			X		
Lantbrukscentralen MTK					X
Tuko Logistics Oy				X	
Finlands Miljöcentral SYKE				X	
Metsäliitto Group			X		
Σ Finska svar:	2	1	3	2	3

Tabell 4: Norska remissvar

Remiss- instans	Bara kommentarer	Stödjer förslaget	Stödjer förslaget med kommentarer	Avstår från att ta ställning	Förkastar förslaget med motivering
Meny-Ultra Norge			X		
Coop Norge			X		
Handel og Kontor i Norge				X	
Dagligvarehandelens Miljøforum AS		X			
Iwmac , Norge	X				
Lilleborg, Norge	X				
Greenpeace, Norge			X		
Arbeidstilsynet Norge				X	
Helsedirektoratet, Norge			X		
Norges Vassdrags- og energidirektorat				X	
EPFMA, European Polyvinyl Film Manufacuris Assosiation	X				
Σ Norska svar:	3	1	4	3	0

Tabell 5: Svenska remissvar

Remiss- instans	Bara kommentarer	Stödjer förslaget	Stödjer förslaget med kommentarer	Avstår från att ta ställning	Förkastar förslaget med motivering
ICA Maxi Umeå	X				
Miljöförbundet Jordens Vänner			X		
European Polyvinyl Film Manufacturers Association					X
Partor AB			X		
Kraft Foods	X				
Arvid Nordquist H.A.B					X
Rainforest Alliance	X				
Myhrvold Nordic AB	X				
Euro Chlor	X				
Fagerhult	X				
Göteborg Energi AB,			X		
Svensk Fjärrvärme AB			X		
Statens energimyndighet	X				
ICA Sverige ab			X		
BRANSCHFÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELL OCH INSTITUTIONELL HYGIEN	X				
Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet	X				
Bergendahlgruppen AB			X		
INNVENTIA AB	X				
IFLA HB	X				
Svensk Daglivaruhandel	X				
Ica Hörnan	X				
Naturvårdsverket			X		
Σ Svenska svar:	13	0	7	0	2

4 Kommentarer till kriterierna, generella

Center for Miljø, Københavns Kommune Danmark:

Kriterier for dagligvarebutikker er vigtige og relevante, især fordi de stiller krav til butikkernes vareudbud, dvs. der hvor deres miljøpåvirkning er allerstørst. Ligesom det tidligere kriteriesæt er der een meget stor ulempe: Kriterierne er omfattende og komplicerede, hvorfor de favoriserer store butikker og kæder. Dette er særdeles uheldigt af flere årsager: 1. Mange miljøbevidste butikker starter som ganske små, dvs. at i realiteten udelukker I dem på forhånd fra Svanemærket. 2. Megen innovation begynder i små butikker og i 1-mandsforetagender (det er jo få virksomheder der starter med 100 mand). Kriterierne kan herved være med til at begrænse den miljømæssige fornyelse i detailbranchen. 3. De store kæder går sjældent foran på miljøområdet: De vil først se andre, dvs. de små, gå først og lave alle fejlene (økologi startede i helsekostforretningerne, ikke i Brugsen; øko-mælk var en niche, først længe efter kom ARLA til), og de store gør det først når de kan se at kunderne har præferencer for produkter som kan fås hos konkurrenter. 4. Kriteriernes omfang giver store kæder en fordel, og da store kæder/store butikker betyder færre udsalgssteder og butikskoncentration, medfører kriterierne mere privat bilkørsel i forbindelse med indkøb. Kort og godt: Kriterierne afspejler ikke markedet og fremmer koncentrationen i detailledet. Center for Miljø kan derfor ikke støtte forslaget i denne udformning.

Nordisk Miljömärkning:

Kriterierna utesluter inte små butiker. Dagligvarubutiker kan ansöka om Svanen oavsett storlek eller antal anställda. Kraven är komplicerade men det är viktigt att butiken tar ett helhetsgrepp på butikens miljöpåverkan.

DK: En dagligvarebutik kan søge om svanen uanset om den har 3 eller 50 ansatte. Så længe kunden sikres et bredt sortiment af økologiske og miljømærkede varer, så kunden dermed har mulighed for i netop en svanemærket butik at gøre et miljørigtigt indkøb af de fleste af sine dagligvarer. Der er sat krav indenfor de områder hvor dagligvare butikkens miljøbelastning er relevant. I og med at butikken skal dokumentere disse krav bliver der sat fokus på butikkens miljøpræstation indenfor de forskellige områder og butikken kan se hvor den evt. kunne forbedre sig. Derfor mener Miljømærkningen at alle disse krav områder er relevante hvis Svanemærket skal kigge på butikken i et livscyklusperspektiv.

Förbundet för Finsk Handel/Finlands Dagligvaruhandel:

Enligt Förbundet för Finsk Handel ska Miljömärkningens mål vara ett europeiskt miljömärke.

Miljömärkning av butiker har inte blivit allmännare i Finland. Bara 20 företag har ansökt Svanmärket i Finland, det är 50 % mindre än i Norge och betydligt mindre än i Sverige (382 st.). Enligt Förbundet för Finsk Handel skall märket göras mera lockande än nuförtiden. De mycket strängare krav som finns på den nuvarande kriterieförslaget stöder inte det här målet, såsom poängkrav på köldmedel med GWP-värdet är under 1, eller krav på transportmedel av avfall.

För företaget borde kostnader vara måttliga och tydliga när man tar Svanmärket i bruk, och grunden av kostnader ska inte vara omsättningen.

Nordisk Miljömärkning:

Svanenmärkningen är en Nordisk miljömärkning. Europeiska kommissionen tar fram europeiska kriterier för miljömärket Blomman. Det kan eventuellt bli aktuellt med en europeisk miljömärkning men det finns inga sådan konkreta planer idag. Svanenmärkningen har ett maxtak så att avgiften inte ska bli för stora.

Lantbrukscentralen MTK (FIN):

Det nordiska miljömärket Svanen är Nordens officiella miljömärkning med syfte att märka produkter med en mindre miljöpåverkan jämfört med andra produkter i samma kategori.

Genom att utveckla produktionen har tillverkaren de bästa möjligheterna att påverka hur miljövänlig produktionen är även med tanke på produktens hela livscykel. En upplyst konsument kanske fattar inköpsbeslut just på basen av produktens miljömärkning. En miljömärkt produkt har fördel i konkurrensen mellan alternativa produkter. Konsumenterna kan styra tillverkningen genom att välja certifierade miljömärkta produkter.

Om handeln beviljas rätt att använda Svanen brukar det minska konsumentens intresse för produktspecifik aktivitet beträffande köp av miljövänliga varor. Ett miljömärke invid butikens ingång kan invagga konsumenten i en falsk trygghet, varvid även andra än miljövänliga produkter kan marknadsföras till godtrogna konsumenter. Då handeln beviljas miljömärke leder det till att enskilda produkters miljömärkning omintetgörs och minskar i betydelse. Ur miljöperspektiv kan totaleffekten alltså vara negativ. Därför förhåller sig lantbrukscentralen MTK väldigt kritiskt till att handeln överhuvudtaget skulle beviljas rätt att använda Svanen som miljömärkning.

Miljömärkta tjänster

Endast sådana faktorer som finns inom tjänsteleverantörens inflytelsesfär borde räknas till de kriterier som ligger till grund för beviljade miljömärken. Sådana är följande punkter i förslaget;

- 1.3 Energiförbrukning och klimatbelastning
- 1.4 Kylaggregat
- 1.5 Avfallshantering
- 1.6 Transporter
- 1.7 Konsumentvaror i handelns egen användning,

det vill säga i princip sådana faktorer i anknytning till handelns typiska anläggningstillgångar och egen konsumtion som inte saluförs till konsumenterna. Alla kriterier beträffande sortimentet (1.2) borde helt slopas. Om Svanenmärket beviljas inom handeln fördunklas nämligen konsumentens kritiska syn på produkterna. De kriterier som skall uppfyllas, för att miljömärket ska beviljas inom tjänstesektorn, borde endast baseras på hur miljövänliga val tjänsteleverantören gör beträffande den egna konsumtionen.

MTK vill främja en miljövänlig och hållbar utveckling i alla produktionsskeden. Beträffande styrning av produktionssätten är normstyrning effektivare än

marknadsstyrning, varvid även en proportionell och realistisk styrning med tanke på de nationalekonomiska möjligheterna bättre tas i beaktande.

Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet (S):

Vi anser att kriterierna i första hand ska hantera butikens verksamhet som är av stor betydelse för miljön, dvs. energianvändning, vattenförbrukning, avfall, arbetsmiljö och transporter. Sortimentet är av underordnad betydelse för butikens miljöpåverkan och vi anser därför att det bör ha underordnad betydelse i kriteriedokumentet.

Nordisk Miljömärkning:

Kunder i en svanmärkt dagligvarubutik ska vara säkra på att de handlar i en butik som har låg miljöpåverkan. I förstudien för kriterieutveckling bedömdes att dagligvarubutiker ger upphov till stor miljöpåverkan, som kan minskas genom miljömärkning. Det stora antalet butiker som är licensierade speglar också att Nordisk Miljömärkning gjort en riktig bedömning om att det finns miljövinster att hämta genom att arbeta med Svanen inom dagligvarubranschen. Att inte ha med krav på sortimentet i butiken skulle vara kontraproduktivt. Sortimentet i butiken har en betydande miljöpåverkan och det är viktigt för kunder/konsumenter att kunna göra miljöval även för varorna som finns i butiker.

Meny-Ultra Norge:

Meny-Ultra er positive til foreslåtte endringer i kravet til Svanemerket for Dagligvarebutikker. Men vi vil peke på noen punkter som det bør sees nærmere på.

Coop Norge:

Coop Norge er udelt positive til at kriteriene revideres og at kravene blir skjerpet. Dette er viktig for å forbedre miljøprestasjonen for virksomhetene og ivareta troverdigheten til Svanen.

Når det gjelder de foreslåtte endringen, er vi også i all hovedsak positive til disse. Vi ser imidlertid behov for å peke på enkelte forhold som vi mener bør sees nærmere på før kriteriene fastsettes for den kommende perioden. I det etterfølgende gjennomgår våre synspunkter knyttet til de enkelte krav:

Greenpeace:

Greenpeace welcomes the initiative of ecolabeling retailers. Supermarkets will hopefully in the process of attaining an ecolabeling become still more sustainable and thereby supporting sustainable development and making it easier for consumers to make better and more sustainable choices.

On the issue of fish and seafood products Greenpeace noticed some problems in the way and basis points are awarded.

ARVID NORDQUIST H.A.B Sverige:

Arvid Nordquist stödjer premiering av butiker som har ett konsekvent miljöarbete. Vi vill i likhet med de organisationer som arbetar för miljön och social rättvisa verka för minskad miljöbelastning.

Helsedirektoratet, Norge:

Helsedirektoratet stiller seg bak stiftelsen Miljømerking i Norge sine forslag om at enkelte krav endres og skjerpes. Men vi vil peke på noen punkter som det bør sees nærmere på.

Dagligvarehandelens Miljøforum AS Norge:

Dagligvarehandelens miljøforum, DMF er positive til at kriteriene for svanemerkebutikker revideres og at kravene blir skjerpet i tråd med reglene i Miljømerking. DMF mener at svanemerking av butikker er et godt verktøy for å forbedre miljøarbeidet i dagligvarebransjen. For detaljer i kriteriene henvises det til handelens egne høringssvar-

Nordisk Miljömärkning:

Tack för stödet. I version 2 har kraven skärpts på flera punkter. Sortimentsskraven, energikraven, avfallskraven har skärpts betydligt jämfört med version 1.

5 Kommentarer till kriterierna, i detalj

Detta avsnitt följer strukturen i kriterierna, och kravens nummer och namn ska finnas med i rubriken.

5.1 Vad krävs för att bli Svanenmärkt

Synpunkter på att alla obligatoriska krav samt 67 % av poängkvoten ska uppfyllas.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

My worry is that with so many significant tightenings this criterion as such would not attract more applicants to the Swan.

We at Suomen Lähikauppa Oy (översätts ungefär till Finlands Närbutik Ab) are - at least for now - the only retailer chain in Finland that is actively ecolabelling its stores. At the moment we have twenty ecolabelled stores around the country.

I ran this criteria proposal in two of our swan-labelled stores; the other one is very big with a very big product range (best-case) and the other one is very small in every sense. The best case got through just barely with 33,5 points and the small one remained about 20% below the score. So I strongly suggest that some chances be made at least in the scoring.

Bergendahlsgruppen AB Sverige:

Vad krävs för att bli Svanenmärkt?

67 % är en ganska hög siffra för att klara licensen, 62 % borde vara mer relevant.

Nordisk Miljömärkning:

Totalpoängen som ska uppfyllas har justerats efter remissen då vi testat kriterierna mer detaljerat. Vi har justerat antal poäng och målet är att de ungefär 30 % bästa butikerna i de nordiska länderna ska kunna uppfylla kraven. I version 2 ska 52 % av poängen uppnås.

5.2 Kommentarer till enskilda krav

5.3 Sortiment

O1 Beskrivning av butiker

SOK (FIN):

Man borde precisera i O1 om golvytan avser bruttoyta eller lokalens yta (precisering även i energiverktyget).

Nordisk Miljömärkning:

Den yta som ska medräknas beskrivs i O1 i kraven.

Det är ytor inomhus: säljyta, kontor, personalutrymmen, lager (inklusive kyl- och frysrum) och teknikutrymmen. Lager/omlastningsyta som inte tillförs värme eller kyla ska ej räknas med.

(Trappor räknas med såvida de är i uppvärmd lokal. Räknas inte med om de tillhör Lager/omlastningsyta som inte tillförs värme eller kyla)

O2 Antal varupoäng som ska uppnås

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

1.2 Product range

It is very good that the differences between the Nordic countries when it comes to organic food have been noted in the proposal. The scoring seems also quite fair. I would still like to make some standpoints here:

- Pk 23 What is the purpose of plant soil, plant food, flowers and such in the criteria? Is there an environmental certificate that should be noted here?
- The biggest concern about the product range is that the scoring makes it very hard for small shops to get ecolabelled. Small shops have close to as many product groups as bigger shops; only the amount of single products within the product group is significantly smaller. There are only 1-3 product groups that are not sold in small shops compared to supermarkets. Therefore, only variation here comes from the turnover and even that is not a fair comparison in such a large scale that it is stated in table 3. Turnover of 1-3 m€ is a scale that can include not only a small corner shop but also a bigger convenience store or a smaller supermarket even. This being the case at least in Finland. Could this scale be divided more for the benefit of the smaller shops?

Nordisk Miljömärkning:

Det stämmer att blomjord och växtnäring inte omfattas av EUs förordning 834/2007 och vi har därför förtydligat att blomjord, växtnäring m.m. får räknas i tabell 1 om de är ”godkända för ekologisk odling” enligt EUs tillämpningsföroddning 889/2008. Efter de inventeringar vi gjort anser vi att kraven som ställs på små butiker är fullt rimliga.

Danmarks Naturfredningsforening:

På min ferie i Sverige i sommer kom jeg en del i ICA-markederne, hvor jeg forsøgte at skabe mig et billede af, hvordan en Svanemærket butik fremstår. Meget af miljøindsatsen er jo skjult, fordi den handler om transport, energi, affald osv. og derfor blev jeg ofte skuffet over, ikke at kunne finde svanemærkede varer indenfor varegrupper hvor jeg ved, de findes. Derfor foreslår DN at kriterierne strammes således, at der som minimum skal være een vare i hver varegruppe, hvor der findes svanemærkede produkter og som butikken fører.

CO-Industri:

Tilslutter sig kommentarer fra Danmarks Naturfredningsforening.

Nordisk Miljömärkning:

Tack för kommentarer. Nordisk Miljömärkning vill ha en flexibilitet inom sortimentkraven men att butikerna ska ha ett brett sortiment. Det totala utbudet av miljömärkta/ekologiska varor ska vara stort och kraven kommer skärpas betydligt från version 1 till version 2. Andelen av de produktkategorier som butiken säljer ska innehålla minst en ekologisk eller miljömärkt vara har nå ökat till minst 80 %. Dette nettopp for å gjøre tilgangen på utbudet av miljömärkta/ekologiska varor større i en Svanemærket butik.

Coop Norge:

Generelt: Omsetningsklassifiseringen er unødvendig komplisert. Det er ikke behov for så mange kategorier som nå foreslås. Når man passerer 150-200 mill i omsetning skjer det lite med sortimentet. Forskjellen er da oftere mellom butikkens omsetning. Tilsvarende resonnement i "bunnen" av skalaen, hvis ikke dette er tatt med for å ivareta hensyn til kiosker el.? Det samme resonnementet gjelder antall poenggrupper for sortimentet. Det er unødvendig kompliserende å dele i inn i seks poengklasser for antall varer i ulike produktkategorier. Vi mener derfor at dagens kategorisering er tilstrekkelig, men at kravene til antall produkter kan skjerpes i begrenset grad.

Coop Danmark A/S:

Det er positivt, at pointkravene her er inndelt etter butikkens omsætning. Ved en hurtig vurdering mener jeg dog, at det kan give problemer for en række discountbutikker, da disse butikker indenfor hver kæde har det samme sortiment uafhængig af størrelse og omsætning. Jeg ved godt, at det ikke er meningen, at alle butikker skal kunne miljømærkes, men det kan have den uheldige indflydelse, at det kun er bestemte butikstyper, der overhovedet kan komme i betragtning til miljømærkning.

Nordisk Miljömärkning:

Tack för kommentarer. Nordisk Miljömärkning mener det er viktig å ha en relativt fin inndeling i omsetningskategoriene for å gjøre kravene så rettferdige som mulig. Ja vi er klar over at det ikke skjer så mye med sortimentet på veldig store butikker. Vi forstår også at en og samme butikk-kjede vil kunne ha butikker i flere av omsetningskategoriene. I de tilfeller hvor butikkene i en kjede har tilnærmet samme sortiment kan vi anbefale at sortimentet tilpasses de butikkene i kjeden som har høyest omsetning. Vi mener at vi ved å ha en relativt fin inndeling i antall poeng man kan få i hver kategori og i omsetningsklasser gjør det mulig for flest mulig butikker å

kunne tilpasse seg kravene. For eksempel storkiosker og småbutikker. Har vi forstått problemet deres riktig?

Coop Danmark A/S:

Hvad angår sortimentet fremgår det ikke tydeligt, hvorvidt alle varerne skal være i fast sortiment, eller om man må indregne varer, der kommer i sæsonen (f.eks. økologiske jordbær) eller må indregne varer, der kommer i butikken i udvalgte kampagner (f.eks. nogle mindre fairtrade varer).

Nordisk Miljömärkning:

Det er tilladt at ændre sortimentet i butikken løbende så længe det sikres at butikken lever op til grænseværdien for point og sortiment i krav O2. Dette beskrives i afsnit 1.2 Sortiment. Det er således muligt at regne sæsson varer med så længe at det sikres at de afløses af andre varer så krav O2 efterleves.

Finlands Livsmedelindustrinsförbund (Finnish Food and drink industries federation):

Finnish Food and Drink Industries' Federation (FFDIF) would like to thank you for the opportunity to comment the proposal for the revised criteria for Nordic Ecolabelling of Grocery stores. We support the proposal in general but would like to point out the following concerning the section 1.2 on the environmental criteria for foodstuffs product range in grocery stores:

As long as no generally accepted or established criteria for environmentally sustainable foodstuffs exist, it is important to treat various labelling schemes equally and in an open manner. Thus, in today's situation also other environmental labels and sustainability schemes than organically produced foodstuffs, MSC certified fish and Fair Trade labelled products should be taken into account in the revised criteria for the Nordic Ecolabel.

Other similar environmental labels and/or ethical certification schemes for foodstuffs are for example UTZ Certified (coffee, tea, cocoa and palm oil) and The Rainforest Alliance (coffee, tea, cocoa and fruits). In terms of fish, the MSC certification is one alternative among several others, such as national labelling schemes for fish. In addition, individual companies representing the foodstuffs industry and retail have created labels that describe for example the greenhouse gas footprint and the water footprint of foodstuffs.

Since the development of generally accepted environmental and sustainability criteria for foodstuffs is still ongoing, we find it important that this aspect is taken into account when revising the ecolabel criteria for grocery stores. As new criteria for foodstuffs emerge and are established, they should be integrated into the Nordic Ecolabel criteria requirements concerning foodstuffs product range.

Merrild Coffee Systems A/S, Klaus Andersen adm. Direktør:

I den forbindelse henvises der til, at jo flere økologiske og Fairtrade-mærkede produkter, der indgår i produktsortimentet, jo flere point kan man opnå (side 3, "Nordisk Miljömärkning Dagligvarubutiker 0709/2.0 Remissförslag 30. juni 2009"). I baggrundsdokumentet (Nordic Ecolabelling - Background Document Supermarkets/Groceries 079/1.0 15. 3003) henvises der ligeledes til, at "A specified number of points may be scored for each product group, depending on the number of

organic, ecolabelled and fair-trade goods offered". Af ovennævnte kriterier fremgår det således, at øvrige certificeringsprogrammer indenfor bæredygtighed - herunder UTZ CERTIFIED - ikke anerkendes som en "pointgivende" miljømærkning. Dette finder vi helt urimeligt, idet bl.a. UTZ CERTIFIED har meget stærkere fokus på de miljøbærende kriterier og gennemførelsen af deraf følgende tiltag hos kaffefarmerne, end Fairtrade har. UTZ CERTIFIED's farmere skal leve op til UTZ CERTIFIED's Code of Conduct, der omfatter sociale, miljømæssige og økonomiske vilkår. De miljømæssige krav indebærer bl.a.: . Kaffefarmeren forpligter sig til at minimere vandforbruget og forurening . Kaffefarmeren forpligter sig til at passe på miljøet og beskytte truede dyrearter . Kaffefarmeren skal benytte lokale træer som skyggetræer til kaffetræerne UTZ CERTIFIED er uden for Danmark allerede kendt for at have det stærkeste og bedst afbalancerede koncept for social indsats, bevarelse af miljøet samt optimalt økonomisk udbytte (people, planet, profit). I Sverige er UTZ CERTIFIED's internationale program blevet anerkendt og accepteret, og det svenske Environmental Management Råd har medtaget UTZ CERTIFIED i de nye svenske retningslinier for offentlige indkøb. Vi mener derfor at det er helt og aldeles uacceptabelt ikke at anerkende UTZ CERTIFIED som en miljømærkning på lige fod med Fairtrade-mærket. I forbindelse med svanemærkning af hoteller har vi tidligere gjort opmærksom på denne problemstilling. Derfor undrer vi os over at samme fortolkning er forsøgt anlagt i denne sag. Da vi også er ansvarlige for det svenske marked i Merrild regi, gælder ovennævnte kommentarer også for Sverige. Disse kommentarer er samtidig sendt pr. anbefalet post, inkl. tillæggsdokumenter (UTZ- code of conduct samt summary heraf. Vi stiller os selvfølgelig gerne til disposition for uddybning af vore synspunkter, og ville egentlig finde det unaturligt, hvis ikke Danmarks største leverandør af Kaffe fik denne mulighed.

Merrild Kaffe A/S:

For at blive en Svanemærket dagligvarebutik stilles der bl.a. krav om miljømærkede produkter. I den forbindelse henvises der til, at jo flere økologiske og Fairtrade-mærkede produkter, der indgår i produktsortimentet, jo flere point kan man opnå (side 3, "Nordisk Miljömärkning Dagligvarubutiker 0709/2.0 Remissförslag 30. juni 2009"). I baggrundsdokumentet (Nordic Ecolabelling - Background Document Supermarkets/Groceries 079/1.0 15. 3003) henvises der ligeledes til, at "A specified number of points may be scored for each product group, depending on the number of organic, ecolabelled and fair-trade goods offered". Af ovennævnte kriterier fremgår det således, at øvrige certificeringsprogrammer indenfor bæredygtighed - herunder UTZ CERTIFIED - ikke anerkendes som en "pointgivende" miljømærkning. Dette finder vi helt urimeligt, idet bl.a. UTZ CERTIFIED har meget stærkere fokus på de miljøbærende kriterier og gennemførelsen af deraf følgende tiltag hos kaffefarmerne, end Fairtrade har. UTZ CERTIFIED's farmere skal leve op til UTZ CERTIFIED's Code of Conduct, der omfatter sociale, miljømæssige og økonomiske vilkår. De miljømæssige krav indebærer bl.a.: . Kaffefarmeren forpligter sig til at minimere vandforbruget og forurening . Kaffefarmeren forpligter sig til at passe på miljøet og beskytte truede dyrearter . Kaffefarmeren skal benytte lokale træer som skyggetræer til kaffetræerne UTZ CERTIFIED er uden for Danmark allerede kendt for at have det stærkeste og bedst afbalancerede koncept for social indsats, bevarelse af miljøet samt optimalt økonomisk udbytte (people, planet, profit). I Sverige er UTZ CERTIFIED's internationale program blevet anerkendt og accepteret, og det svenske Environmental Management Råd har medtaget UTZ CERTIFIED i de nye svenske retningslinier for

offentlige indkøb. Vi mener derfor at det er helt og aldeles uacceptabelt ikke at anerkende UTZ CERTIFIED som en miljømærkning på lige fod med Fairtrade-mærket. Med venlig hilsen Katrine Tuelstrup Senior Brand manager Merrild Kaffe

Kort beskrivelse af UTZ CERTIFIED UTZ CERTIFIED er en uafhængig, hollandsk non-profit organisation. De driver et verdensomspændende program for certificering af bæredygtig kaffe. UTZ CERTIFIED's mission er at indføre internationale standarder for bæredygtig kaffeproduktion. Målet er at sikre kaffefarmerne forbedrede sociale, miljømæssige og økonomiske vilkår. UTZ CERTIFIED blev stiftet i 2002 og er allerede et af verdens største certificeringsprogrammer. UTZ CERTIFIED har en gennemsigtig forsyningskæde og en forretningsorienteret model. Programmet er åbent for alle farmere og omfatter alle kaffeproducerende lande, kaffetyper og -kvaliteter. Desuden leverer UTZ CERTIFIED en unik sporbarhed, der gør det muligt at spore hver eneste kop kaffe tilbage til den farm, hvor den er dyrket. Alle, der producerer og sælger UTZ CERTIFICERET kaffe, er godkendt af et certificeringsorgan, som er anerkendt og godkendt af UTZ CERTIFIED - og skal leve op til UTZ CERTIFIED Good Inside Certification Protocol. UTZ CERTIFIED måler sig selv på følgende 5 kriterier, som er ligeligt vægtet: ? Betydningsfuld indflydelse - farmerne bliver klædt på med professionelle landbrugsteknikker og viden til at kunne drage omsorg for de involverede mennesker og for deres miljø. ? Troværdighed - til certificering af farmerne anvender UTZ CERTIFIED helt uafhængige auditører med en ISO 65 certificering. UTZ Code of Conduct lever op til internationalt anerkendte kriterier (ILO) og er baseret på EurepGap-krav. ? Øget værdi - ? for kunder: Forbrugerne køber produktet, fordi de kan lide mærke, smag, pris og kvalitet. UTZ CERTIFIED sikrer, at retaileren/detailisten påtager sig et ansvar for, at produktet er produceret bæredygtigt i henhold til UTZ CERTIFIED. ? for farmere: Bedre kaffekvalitet, højere produktivitet, større (omkostnings-) effektivitet og en premium-pris, der afspejler købernes anerkendelse af den øgede værdi af det certificerede produkt. ? Effektivitet - Fremkommer i forholdet mellem omkostningen for UTZ-programmet og kaffen på den ene side og påvirkning, troværdighed, added value samt accept på den anden side. ? der ydes lokal support af uddannede specialister til alle farmere - store som små ? alle nationaliteter kan deltage (Latin Amerika, Asien og Afrika - 19 origins/ oprindelser) ? farmerne betaler ikke medlemskab ? farmerne får anerkendelse fra markedet for deres certificerede kaffe - og forhandler sig selv frem til en premium-pris for deres kaffe baseret på smagsprofil, oprindelse og kvalitet (gennemsigtigt via UTZ's hjemmeside) ? Anerkendelse - UTZ CERTIFIED sætter en bæredygtighedsstandard på baggrund af deres hovedfokus på 3 områder: People, Planet & Profit (sociale kriterier, de miljømæssige kriterier og business-praksis). Anerkendelsen er baseret på deres indflydelse på kaffedyrkning, troværdigheden af certificeringen samt den ekstra værdi, der skabes for alle parterne i kaffekæden.

Coop Danmark A/S:

Vedrørende sortimentskravene fremgår det, at fairtrade varer skal være mærket Fair Trade. Her er det vigtigt at være opmærksomme på, at der findes andre mærkningsordninger, der også dokumenter at varerne er handlet efter fairtrade principper. Aktuelt har vi i Danmark både UTZ mærket og Rainforest alliance, der indeholder elementer af fairtrade. Jeg vil derfor bede jeg om at overveje om disse mærkningsordninger – og andre internationale mærkningsordninger - burde indgå som pointgivende varer i kriterierne. Hvis I allerede har haft disse overvejelser, vil jeg meget gerne høre argumentet for, at de ikke er med som pointgivende.

Kraft Foods

tabell 2, Beräkning av varupoäng, produkter:

Det är fullständigt felaktigt att ge butiken poäng för enbart antal Rättvisemärkta produkter i butiken, utan att ge motsvarande poäng för andra certifieringar som arbetar för att uppnå hållbara förhållanden (dvs som fokuserar både på miljö, sociala och ekonomiska aspekter). Skulle en butik som säljer Utz Certified- och Rainforest Alliance-certifierade produkter vara sämre ur miljöhänsyn än en som säljer Rättvisemärkta produkter? Knappast. Det finns inget som tyder på det.

Ingen av de nämnda tre märkningarna är en renodlad ekologisk märkning, även om miljöaspekterna spelar en betydande, i vissa fall avgörande, roll i certifieringskraven. Vad är då skälet till att Rättvisemärkta produkter lyfts fram? Sannolikt dess holistiska ambition, där alla hållbarhetsaspekter täcks in. Men det finns inga oberoende, vetenskapligt accepterade studier som bekräftar att Rättvisemärkt skulle ge ett bättre resultat än de andra märkningarna.

Vad jag hört på omvägar skulle skälet till Rättvisemärkts särbehandling grunda sig på deras utlovade garanterade minimipris. Om det är fallet kan det finnas skäl att titta närmare på det. För att en småbrukare ska kunna överleva på lång sikt av egen kraft, utan bidrag och subsidier, krävs ett antal förutsättningar. Det krävs att bonden 1/ har full kontroll på sina kostnader 2/ har kunskap och incitament för att eftersträva högsta möjliga kvalitet på det han producerar 3/ vet hur han ska uppnå högsta möjliga produktivitet på sin odling och slutligen 4/ kan få högsta möjliga pris för sina produkter. Dessa områden är fyra fundamentala hörnstenar som man måste arbeta med på ett strukturerat sätt för att överleva som småföretagare. Rättvisemärkt kommunicerar konsekvent enbart den sista punkten: det garanterade försäljningspriset. Eftersom Svanen-märkningen särbehandlar Rättvisemärkt positivt måste det finnas exklusiv kunskap om hur man arbetar framgångsrikt inom de andra tre områdena. Det skulle vara enormt intressant att få ta del av den kunskapen och särskilt intressant att se vilka aspekter som är överlägsna de andra certifieringarna, och som därmed motiverar den postiva särbehandlingen.

Vårt förslag är således att ge butiken samma poäng för antalet hållbarhetscertifierade produkter, oavsett namn, dock med förbehållet att certifieringen bygger på förbättringar inom både miljö, sociala och ekonomiska förhållanden. Inom svensk dagligvaruhandel finns det än så länge bara tre märkningar som har någorlunda kännedom och distribution: Rättvisemärkt, Utz Certified och Rainforest Alliance.

UTZ CERTIFIED

UTZ CERTIFIED is a market-oriented sustainability program that enhances professional farming and has positive impact on productivity, quality and efficiency. The UTZ CERTIFIED Code of Conduct for Coffee is an internationally recognized set of criteria for environmentally and socially responsible coffee production and efficient farm management. The UTZ Code of Conduct is based on the international ILO conventions and includes the principles of good agricultural practices balancing the three pillars of sustainability: People, Planet and Profit. During the revision which resulted in the 2009 coffee code, stakeholders from our producing countries

(producers, NGOs, Governmental officials, technical assistants, certification bodies) were involved in consultation workshops and over e-mail. The Code of Conduct was revised taking into account the context in which small-scale producers and large farms operate.

The UTZ environmental criteria are covered in different chapters of the code. Good Agricultural Practices are the core of our program, which do not only improve food safety but in the first place improve production methods and conserve the environment. Practices such as efficient and safe use of pesticides and fertilizers, and the use of Integrated Pest Management (IPM) techniques are very important components of the code. In addition, the criteria for efficient water use and having a water treatment system in processing can have huge environmental impacts in coffee production, as this is one of the major sustainability issues. Also, coffee pulp from the filtering system is in many cases re-used for fertilization of coffee fields. Other examples are the use of good planting material and soil management. Non GAP related criteria such as no deforestation and protected areas are included in the environmental chapter. In summary it can be said that UTZ uses the improved agricultural and processing practices in combination with addressing major issues such as deforestation to have a strong and continuing positive impact on the environment.

The economic criteria of the Code set high standards for record keeping and traceability requirements. This can be seen as the framework of a management system; a much needed tool in origin countries, facilitating better understanding of the farmers of the impact of good agricultural practices on their production and returns. How does UTZ assure this? Certified producers are audited annually by independent, ISO 65 accredited certification bodies, to ensure they are complying with all aspects of the Code of Conduct. Further specific requirements for the certification body and the lead auditor are set in the Certification Protocol. A list of certification bodies approved by UTZ CERTIFIED to carry out the checks is available on the UTZ CERTIFIED business website.

UTZ CERTIFIED is a sustainable quality label for brands to meet consumer expectations of their trusted brands. The UTZ program is complementary to more 'consumer focused' programs in the coffee market such as Organic and Fairtrade.

UTZ CERTIFIED is working with the following companies, among others, in the mainstream market, all of whom are looking for a hands-on and reliable way to incorporate responsible purchasing into their core business: IKEA, ICA, Ljöfbergs Lila, Arvid Nordquist, Martin Olsson, Merrild Coffee Systems, Selecta, Kaffehuset Friele, Joh Johansson, Coop Norge, Paulig, Kesko, Rombouts, Delhaize, ASDA, MIGROS, Kenya Airways and McDonald's.

Concerning your guidelines

Your Swan Label is – as you know best – a very important label in the Nordic countries. It is therefore clear that it has an important meaning also for many of our members (brands and supermarkets as well as the participating coffee farmers). We are concerned that your proposal of criteria's might be perceived as discriminating as the only social/ethical labeling organization that qualifies for ecopoints according to your Swan Ecolabel is the Fairtrade label. Of course it's possible that for instance

UTZ CERTIFIED has not been considered before because of its relatively short existence (independent foundation operational in the European market since 2002).

We do agree with you that Fairtrade is a very good sustainability program and we share with them the vision of bringing more sustainability in into the world. However, we would like to mention that:

Not only Fairtrade but also UTZ CERTIFIED and the Rainforest Alliance are world-wide recognized sustainability programs and leading instruments to increase sustainability in various commodities. We see in the market that various programs are complementary to each other and the currently widely accepted programs share a joint goal of more sustainability in the market based on the concept 'many roads lead to Rome'. Because each program targets different brands, products and consumer/customer groups, this variation in programs is actually needed to reach full sustainability of the complete market.

Both the UTZ CERTIFIED and the Rainforest Alliance program have stronger focus on environmental criteria and their level of implementation on the farm than Fair Trade.

UTZ CERTIFIED is known for having the most balanced code between social, environmental and economic criteria (people, planet, profit).

UTZ CERTIFIED is a business-to-business model, therefore less known than Fairtrade; Nevertheless it is the LARGEST certification program in coffee both in supply & demand worldwide.

Our members are currently unfortunately not recognized for their commitments to our program which is on many levels more strict than the only program you're currently accepting (Fairtrade).

As a Swedish reference: The international recognition of our program is recently also translated into the Swedish market; The Swedish Environmental Management Council included UTZ CERTIFIED into the new Swedish Public Procurement Guidelines.

We are confident that you as a neutral organization are doing your utmost to have clear criteria and that you do not want to discriminate any organization. May we assume that UTZ CERTIFIED up till now simply not has been listed because our program has not been that well known in Sweden?

We hope that - based on the above and attached information - you will be able to include our label and also the Rainforest Alliance in your Swan Ecolabelling Policy. Of course we would gladly provide you with any additional information you might need.

ARVID NORDQUIST H.A.B Sverige:

Vi köper råvaran till vårt kaffeverumärke Classic från ett utvalt antal länder i Syd- och Central America, Asien och Afrika. Inom dessa länder kan kaffefarmare välja mellan ett antal olika certifieringar. Var och en av dessa har olika inriktningar och olika kriterier men gemensamt är att alla omfattar såväl miljö- som social rättvisa. Dvs alla har såväl ekologiska som etiska dimensioner. Märkningarna har olika licensavgifter, betalningsmodeller och olika kontrollorgan och dessutom olika kontrollavgifter. Det är svårt för en farmare att kunna inneha alla certifieringar då det blir mkt kostsamt. Dessutom har olika certifieringar olika stor relevans/kännedom i olika

avsättningsländer. När det gäller Rättvisemärkt är vissa kaffefarmer dessutom utestängda från att bli certifierade pga sin storlek. Detta har också öppnat upp för andra certifieringar på marknaden; alla producenter som jobbar aktivt med att förbättra arbetsförhållandena för sina medarbetare och uppnår en fastställd nivå bör kunna certifieras för detta. Denna storleksbegränsning för Rättvisemärkt finns inte inom alla produktgrupper, en rosfarm kan tex vara hur stor som helst.

På Arvid Nordquist arbetar vi aktivt med att utveckla vårt sortiment vad gäller produkter som tar hänsyn till miljö- och social rättvisa. Vi letar kaffefarmer som levererar hög kvalitet och som jobbar aktivt med miljö- och rättvisefrågan. Vi jobbar med internationellt erkända certifieringar med externa kontrollorgan. Vår filosofi är att leverera bästa möjliga produkt som både tar hänsyn till människa och miljö.

Arvid Nordquist kan inte stödja ert nuvarande förslag till reviderade kriterier då ni utan någon hänvisning eller förklaring utesluter några av dessa internationellt erkända och välrenommerade certifieringar för tillgodoräknande av poäng för att uppnå Svanenmärkning. Vi önskar få tydlighet i vilka kriterier som ligger till grund för er särbehandling av Rättvisemärkt? Öppenhet och tydlighet är mycket viktiga egenskaper för att bygga trovärdighet och trygghet i certifieringar.

Har ni information att Rättvisemärkt är mer fördelaktig för producentland/farm än andra lika erkända och välrenommerade märkningar, vilka är i så fall fördelarna och vilken organisation/kontrollorgan står bakom bedömningen? Vi är naturligtvis mycket intresserade av den typen av information.

Rainforest Alliance

Vi anser att det är mycket positivt att Svanen har beslutat sig för att inkludera etiska aspekter i sin certifiering av dagligvarubutiker. Etik är tillsammans med miljö och ekonomi de tre områden som måste adresseras för att skapa hållbara odlingar.

Men först några ord om hur situationen kan se ut i odlingsländerna och varför en mångfald av certifieringar är bra för odlaren. Mindre än 8 procent av världens kaffeodlingar är certifierade av någon organisation alls (FLO, IFOAM, Rainforest Alliance, Starbucks, Birdfriendly, UTZ, 4C etc), siffran för kakao är lägre och för te är siffran cirka 12 procent.

Ett grundläggande faktum är att *alla märkningar gör nytta*, även om deras standarder/regler ser olika ut. En organisation som 4C vars standarder bara täcker de mest grundläggande krav, de kommer inte i närheten av de krav som medlemmarna i ISEAL arbetar efter, gör ändå nytta eftersom de hjälper odlare att ta det första viktiga steget, att arbeta för att bli certifierad. Därefter är det betydligt enklare för odlaren att fortsätta förbättra sin odling och att ta nästa steg till mer omfattande certifieringar.

Den stora efterfrågan på certifierade produkter gör att odlare skaffar sig flera olika certifieringar. Att ha många olika certifieringar är en styrka eftersom det ger odlaren tillgång till en större marknad och fler presumtiva köpare. Det, i sin tur, gör det möjligt att sälja skörden till den som betalar högst pris.

Alltför många odlare har fortfarande problem att sälja hela sin skörd som certifierad. Det är tyvärr vanligt att uppköpare bara köper en del av skörden som certifierad och att den större, resterande delen av skörden säljs som ocertifierad (till ett lägre pris). *Därför är det oerhört viktigt att inte begränsa efterfrågan på certifierade produkter.* En mångfald av märkningar är alltså av godo för att skapa hållbara levnadsvillkor för den enskilda odlaren.

I Swedwatchs rapport "Ett kaffe som märks" lyfts Rainforest Alliance arbete med att koppla samman småodlare med stora köpare fram som effektivt.

Om vi ser till utvecklingen av olika certifieringsstandarder är en mångfald av märkningar också en styrka. Ingen certifiering täcker alla aspekter utan de kompletterar varandra. Det är därför som det blir allt vanligare med dubbelcertifierade varor (som exempelvis KRAV och Rainforest Alliance), något som ytterligare höjer priset för odlaren.

I Europa är det vanligt att försöka hitta "den bästa" märkningen och underlätta för konsumenterna att göra "rätt" val. Risken med detta är att man har ett "Nordperspektiv" och i huvudsak ser till de Europeiska konsumenternas bästa. Man vill förenkla deras val genom att gynna ett fåtal certifieringar. Detta hindrar den positiva effekt som en mångfald av certifieringar ger i odlingsländerna.

Att ensidigt gynna enskilda organisationer stödjer inte utvecklingen i odlingsländerna i syd, snarare tvärtom. Om likriktningen till ett fåtal certifieringar slår igenom fullt ut leder det till att odlare som är certifierade av flera organisationer får färre försäljningskanaler och svårare att få ett bra pris för sina grödor.

Rainforest Alliance är därför mycket förvånande att Svanen föreslagit att enbart premiera Rättvisemärkta varor. Det är ett förslag som inte gynnar alla odlare och arbetare i Syd, det gynnar Rättvisemärkt. Problemet i odlingsländerna är inte att det finns för många goda alternativ, utan för få.

Eftersom Rättvisemärkt, vad gäller kaffe, bara certifierar kooperativ innebär också de föreslagna kriterierna att Svanen utesluter arbetare som är anställda vid större odlingar och plantager från det skydd och de möjligheter som en certifiering ger. Och plantagearbetare är en grupp som vi nog kan vara eniga om behöver allt skydd de kan få.

Vid presentationen av de nya kriterierna förklarade Svanen valet att enbart premiera Rättvisemärkt med att "allmänhetens kännedom och acceptans för denna märkning" var stor. Att det ska vara styrande för beslutet känns orimligt. Då belönas organisationer efter hur framgångsrika de har varit i sin marknadsföring i Nord istället för deras standarder, arbete och verkliga genomslag i Syd. Rainforest Alliance har mycket begränsade resurser för kommunikation och lobbying i Nord. Anledningen är merparten av våra resurser går till aktiviteter i odlingsländerna. I vårt fall hela 93 procent av budgeten.

Även om det enligt EU Kommissionens rapport "Contributing to Sustainable Development: The role of Fair Trade and nongovernmental trade-related sustainability

assurance schemes” är juridiskt möjligt att vid offentliga upphandlingar särskilt efterfråga minimipris och social premie, i realiteten Rättvisemärkta produkter, är det inte önskvärt ur ett Syd-perspektiv.

Självfallet måste Svanen sätta gränser för vilka märkningar som ska ge poäng vid sina certifieringar. Men valet borde utgå från vad som är bäst för odlare och arbetare i Syd - inte vad som är juridiskt möjligt ur ett Europeiskt konkurrensperspektiv eller vad konsumenter förväntas känna bäst till. Kommissionen säger också att det finns flera organisationer som arbetar för en hållbar utveckling och att man från centralt håll inte vill styra nationer i någon riktning.

I de föreslagna kriterierna hänvisar Svanen till WWF's lista över rödlistade fiskarter för att bestämma vilket fisksortiment som ska ge poäng. Det borde vara möjligt för Svanen att på samma sätt hänvisa till Miljöstyrningsrådets nyligen framtagna upphandlingskriterier för kaffe, te och kakaoprodukter, eller i alla fall ta del av Miljöstyrningsrådets arbetsmaterial.

En annan möjlighet är att begära att godkända certifieringar ska vara medlemmar i ISEAL (International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance). ISEAL är en paraplyorganisation som arbetar för att utveckla pålitliga och transparanta certifieringsmetoder. Ytterligare en möjlighet är att begära att godkända etiska certifieringar ska uppfylla ILO's åtta kärnkonventioner. Det är en metod som Rättvisemärkt själva använder i sin diplomering av kommuner till Fairtrade City. Även Rättvisemärkt inkluderar alltså andra etiska märkningar i sitt program det borde också Svanen göra.

Det finns olika sätt att dra gränsen på. Men det är mycket viktigt att Svanens kriterier inte hämmar den positiva utveckling som en mångfald av bra certifieringar ger i odlingsländerna.

ICA Sverige AB:

Poäng för olika produktkategorier, punkt 24

Utöver ekologiska och miljömärkta produkter har Svanen valt att ge poäng för Rättvisemärkta varor. Produkter märkta med Utz Kapeh eller Rainforest Alliance premieras inte. ICA ser gärna att reglerna utformas så att butiker kan få någon extra poäng om man utöver ett brett miljömärkt sortiment också har ett bra utbud av dessa märkningar.

Svensk Dagligvaruhandel:

Svensk dagligvaruhandel anser att Svanen måste analysera de för svensk del relativt nya systemen som Rainforest Alliance och Utz Kapeh och på vilket sätt det kan finnas ett ömsesidigt stärkande sätt att hantera dessa.

Fair Trade Finland:

Proposed modification 1:

We suggest modifications to be made to Table 1 on page 5: *Calculation of product category scores*, section 24. According to the existing proposal for criteria, one point will be awarded for 1-4 Fairtrade-certified products stocked by a store, and a full five points will be awarded if the store's product range comprises over 26 Fairtrade-

certified products. In our proposal we suggest that one point should be awarded when the product range includes at least 10 Fairtrade-certified products, and the maximum of five points only be awarded after the number of Fairtrade-certified products exceeds 70.

Our proposal is justified by the fact that there are over 1,250 Fairtrade-certified products on the Finnish market, and that figure is increasing rapidly. Each franchising group has a range of dozens, or even hundreds, of Fairtrade-certified products. According to the existing criteria, nearly all Finnish grocery stores would receive one point and a majority the maximum number of points automatically, which is hardly the purpose of the criteria. We ask you to take into consideration that the range of Fairtrade-certified products is substantially broader in Finland than in other Nordic countries.

Coop Norge:

PK 24: Etter vårt skjønn er fairtrade en noe begrenset kategori i det norske markedet. Denne kategorien bør absolutt også inkludere andre sertifiseringsordninger som stiller klare miljøkrav og som også fremmer fair trade, eller at man oppretter ytterligere en kategori for andre miljø/etisk merkede produkter, da dette bør kunne bidra til større valgmuligheter for forbrukere som ønsker miljø- og etisk tilpassede varer. Eksempler på slike er Utz Certified (se www.utzcertified.org) og Rainforest Alliance (se www.rainforestalliance.org). Det er etter vårt skjønn ingen prinsipielle forhold som skulle tilsi at eks. Rainforest Alliance og Utz Certified ikke skulle kunne inngå så lenge både MSC, FSC, og WWFs fiske- og sjømatliste legges til grunn for poenggiving. Se også kommentarer under PK 2 ang Friend of the sea og Debio-godkjent.

Nordisk Miljömärkning:

Tack för kommentarer. Flera rapporter och utredningar av etiska märkningar har utförts och merparten visar att de olika etiska märkningarna har en positiv effekt men alla system har sina begränsningar, fördelar och nackdelar. T.ex. Ett kaffe som märks av SwedWatch från 2008 och "Vad uppnås med rättvisemärkning" utförd av Agrifood 2009. Det är svårt att hävda att vissa är system är bättre än andra. I remissförslaget hade vi i sortimentskraven med en "produktkategori" för Rättvisemärkta varor. Det var totalt 25 produktkategorier i kriterierna för butiker där butikerna kan samla poäng för att uppnå en sortimentspoängssumma för att klara ett absolut krav för sortimentet. Alltså har det en relativt liten påverkan på det totala sortimentskravet.

Nordisk Miljömärkning har valt att lyfta ut produktkategorin för Rättvisemärkta produkter ur produktkategorin. Detta motiveras med att Nordisk Miljömärkning idag inte kan urskilja de bra etiska märkningarna från de sämre och att Nordisk Miljömärkning är en miljömärkning och fokuserar på miljökrav i första hand.

Metsäliitto Group (FIN):

Pk 23: Jord,växtnäring, frö, blommor, grillkol (FSC), Trädgårdsmöbler som består av minimum 90 vikt-% trävirke FSC.

Vi föreslår följande ändring: Jord,växtnäring, frö, blommor, grillkol (**PEFC eller FSC**), Trädgårdsmöbler som består av minimum 90 vikt-% trävirke **PEFC eller FSC**.

Lantbrukscentralen MTK (FIN):

I punkten Sortiment/Övriga produkter 23/FSC

MTK kan inte godkänna att produktionspoäng skulle ges endast för produkter som märkts med FSC-systemet – och inte andra system för en hållbar skogsvård. Detta strider mot de krav som ställts på det nordiska miljömärkets skogsnormer och innebär ojämlik behandling av olika system. I Finland, precis som i de övriga nordiska länderna, är PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) det skogscertifieringssystem som är allmännast i bruk. Den nordiska miljömärkningen i likhet med det standardförslag som är på utlåtanderunda, lägger stor vikt vid att minska klimatbelastningen och transportererna. Ett ensidigt godkännande av FSC-certifieringen skulle utesluta nordiska och lokalt producerade träbaserade varor ur sortimentet och således öka mängden koldioxidutsläpp i samband med produkttransporter.

Nordisk Miljömärkning:

Nordisk Miljömärkning har valt att ta bort poängmöjligheten för FSC-märkta ”Övriga produkter” efter remissen. Det ges nu poäng för övriga produkter märkta med Svanen eller Blomman.

Greenpeace Nordic.

On the issue of fish and seafood products Greenpeace noticed some problems in the way and basis points are awarded. In that context Greenpeace have the below comments and suggestions to the Nordic Ecolabelling of grocery stores .

Comment to Tabell 1.

Greenpeace interprets this as point awarded based on how many products the store holds of:

1) Organic fish, 2) MSC labeled fish, and 3) fresh pickled herring.

1)

Organic fish are farmed fish, farmed on a bit stricter set of rules than conventional farmed fish. Organic farmed fish can be a better alternative than conventional farmed fish, due to these stricter rules. Despite that, there are still many issues that make these products problematic. The major problem is that many farmed fish species (E.g. salmon, cod, trout and eel) are carnivores, meaning that they feed on fishmeal that stem from wild caught fish. Thereby farmed fish still potentially represent a negative impact to the marine ecosystem, since it takes 2-5 kg. of wild caught fish to produce 1 kg farmed fish. Other issues are escape of farmed fish to the wild, the spread of disease from farmed fish to wild fish, space for fishfarms, and contamination of the surrounding environment with both organic material and other pollutants (medicine/fungicides etc.)

2)

Greenpeace is of the opinion that no fully credible certification for sustainable wild-caught or farmed seafood currently exists. Greenpeace have on several occasions objected to MSC certifying or recertification of fisheries. These objections have not resulted in any fisheries losing certification or not getting certification. (E.g. New Zealand hoki, Alaska Pollock and and Western Australian rock lobster fishery).

Greenpeace objections have for instance been due to the fact that the fisheries involve high bycatch or had an adverse physical impact on habitats. Also fisheries are, or can be, certified on the basis of a promise of improvements rather than after key improvements in the fishery have actually occurred.

3)

Why are supermarkets awarded points for holding fresh pickled herring?

Based on the above, it is evident that points awarded to a supermarket, for promoting and holding increased numbers of: organic fish, MSC certified fish and fresh pickled herring does not necessarily mean that the supermarket holds a fish assortment that is more sustainable than a non labeled supermarket, and furthermore does not necessarily correspond to a supermarket supporting a sustainable development. Potentially this could result in non sustainable products being perceived as sustainable, both by retailer and consumer.

Coop Norge:

PK2: Det finnes andre sertifiseringsordninger som bør sees på innen fisk og sjømatområdet: Friend of the Sea, Naturland, den nye ordningen "Debio-godkjent" bør være poenggivende. Alternativt at disse legges under PK 24

Nordisk Miljömärkning:

Tack för kommentarer. Spørsmålene om råvaremerking av fisk er omdiskutert og ulike rapporter kommer med ulike konklusjoner. Nordisk Miljömärkning mener det foregår mye bra på området og mener det er veldig viktig at for eksempel odling, uttak av villfangat fisk, fangsmetoder, foredling og transport er viktige aspekter ved hvordan vi håndterer disse ressurs spørsmålene. I denne revisjonen vil vi ikke skille på merkeordninger som er underlagt EU sitt regelverk eller MSC. Vi skulle selvfølgelig ønske det var større enighet om disse spørsmålene og at det ikke var så mange merker for at kundene ikke skal gå seg vill i merkejungelen men som situasjonen er mener vi det er bedre med mange merker enn ingen.

ICA MAXI Umeå Sverige:

Att skilja på kraven mellan länderna känns direkt felaktigt då detta fördelar om de "farliga" varorna istället för att premiera ett gott beteende.

Vi ser redan idag aktörer som tar in artiklar i Sverige som inte uppfyller de "seriösa" kravlista och därmed kan erbjuda ett lägre pris.

Nordisk Miljömärkning:

Svanen har valt att ställa olika hårda krav på butikens ekologisk och miljömärkta sortiment eftersom markanden för dessa varor är mycket olika. Det bedöms vara ytterst få fall där en Svanenmärkt butik i ett land anses ha en fördel/nackdel gentemot en butik i annat land där lägre alt hårdare krav gäller.

Coop Norge:

PK 15: Aviser og magasiner bør/kan trekkes ut - det er vanskelig styrbart for butikken/kjeden, og dessuten krevende å holde oversikt over dette sortimentet. Kjeden har veldig liten påvirkning på dette sortimentet.

Nordisk Miljömärkning:

Aviser og magasiner er etter remissen trekket ut fra kravet om hyllekantmerking siden dette har vist seg å være vanskelig. Vi er klar over at det kan være vanskelig å finne miljømerket inne i en avis eller et magasin. Derfor skal vi gjøre så godt vi kan for å informere butikkene og kjedene om hvilke aviser og magasiner som er miljømerket.

Fagerhult Sverige:

Energiklassade ljuskällor berör ju mestadels lysrör och vissa former av glödljus. MT och HRGI är till exempel undantagna från energimärkningen.

Coop Norge:

PK 16: Fornuftig at batterier og lyskilder er sammenslått til en kategori

PK 22: Er dette en fornuftig pk? Ja, energieffektive alt. er ønsket, men kan man da risikere å få med produkter som inneholder eks. høye kvikksølvnivå? Det bør stilles ytterligere krav til produktene i denne kategorien for å unngå at man gir poeng for miljøskadelige produkter.

Øvrig: Vi stiller spørsmål om andre faghandelsvarer er ivaretatt og inngår i en eller flere PK. Eks. Parkett/laminat, stearinlys, vedovn, avfetningsmidler, TV (LED), Bærbare PCer/skjermer/ skrivere/bærbare headsets/mobiltelefoner med andre miljømerkeordninger som TCO og Energystar eller Blomsten og Svanen?

Nordisk Miljömärkning:

De ljuskällor som normalbutiken nå säljer är halogenlampor, LED, lysrör, kompaktlysrör och sparepærer. Vi er klar over at HRGI och mange av MT är undantagna från energimärkningen. Derfor stiller vi nå i Pk 24 krav om at bare energieffektiva LED (Light Emitting Diod) eller andra energieffektiva reflektorljuskällor kan få poeng. De MT som är så stora at dom är undantagna från energimärkningen säljer inte en normal dagligvarebutik.

Nordisk miljömärkning har valt att ta bort produktkategorin för energieffektiva ljuskällor. Miljömärkta ljuskällor har en produktkategori i kriterieversion 2.

Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet Sverige:

Rengöringsprodukter omfattas av förordningen om tvätt- och rengöringsmedel och oppfyller därmed väsentliga miljökrav.

Nordisk Miljömärkning:

Det stämmer att rengöringsprodukter omfattas av ovan nämnda förordning.

Sortimentskraven ger poäng till miljömärkta produkter som omfattas av ännu högre krav än vad förordningen omfattar.

Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet Sverige:

Det är en avsevärd ökning, ca 100 %, som föreslås för kraven på antal miljömärkta varor inom produktkategorin kemtekniskt. I Svanens bakgrundsdokument anges att man vill uppnå åtminstone en miljömärkt vara i 70 % av produktkategorierna och att detta är ett krav som kvarstår från föregående version.

För övriga kategorier inom special och kolonial har varken kategorierna 15 kontorspapper, 18 hushållspapper eller 19 övrigt miljömärkt fått skärpta krav. Kraven på 16 batterier och 17 textil har till och med sänkts jämfört med nuvarande kriteriedokument.

Dessutom har man lyft ut målarfärg och kroppshygien till egna kategorier vilket gör att kraven inom det kemtekniska området ökar ytterligare.

Vi anser att det är fel att öka kraven så avsevärt på just kemtekniska produkter och det är oklart varför just denna kategori ska klä skott för de ökade kraven gällande sortimentet hos miljömärkta butiker. Eftersom det är så gott om miljömärkta produkter inom kategorin och det är en så kallad ”mogen” produktgrupp anser vi att man bör fokusera skärpningarna till andra produktkategorier.

Coop Norge:

PK 21: Fornuftig at hygiene er opprettet som egen kategori

Nordisk Miljömärkning:

De flesta av produktkategorierna (pk) på något sätt ändrats så det svårt att göra de direkta jämförelser som hänvisas till ovan. Generellt sätt har kraven inom alla pk ökat betydligt. Ökningen i pk 20 motiveras bland annat av att kraven var väldigt lågt satta tidigare kopplat till utbudet av miljömärkta produkter t.ex. i Sverige.

Miljömärkningen kan nu ställa krav på flera antalet produkter eftersom vi har olika krav på sortimentet i olika länder.

Svensk Dagligvaruhandel:

Först några kommentarer till bakgrundsdocumentet:

Det är olyckligt att Svanen under 2.1 använder begreppet ”traditionellt framställda varor” såsom motsatsen till KRAV-märkta varor. Det är viktigt att använda korrekta begrepp. Traditionella varor borde rimligtvis vara varor framställda utan handelsgödsel och bekämpningsmedel varför det snarare borde vara ekologiska. Det motsattsbegrepp som ska användas är konventionella varor.

Nordisk Miljömärkning:

Definitionerna ska vara konventionellt odling och ekologisk odling som Svensk Dagligvaruhandel påpekar. Detta ska justeras i bakgrundsdocumentet.

O3 Tydlig märkning av miljömärkta och ekologiska varor

Coop Danmark A/S:

Der er endvidere kommet skærpede krav til synliggørelse af både de Svanemærkede og de økologiske varer. De skal nu skiltes på hyldeforkanterne i butikken, eller ved at samle varerne i sektioner og skilte samlet. Kravet virker relevant, men når det omfatter så mange varer i butikken er det på kanten til at gå for langt ind over de indretnings retningslinjer, som de forskellige kæder har.

Nordisk Miljömärkning:

Vi förstår kommentaren och vill därför förtydliga att kravet inte anger att butiken måste skylta med någon överdrivet stor skylt. Det räcker med en mindre skylt vilket vi inte tror påverkar butikens inredningsregler. Vi vill dock inte bestämma exakt hur stor skylten ska vara eftersom en stor skylt inte alltid innebär att något är tydligt. Vi vill också påpeka att detta är ett viktigt krav eftersom erfarenheterna från många butiker som har en tydlig skyltning på ekologiskt och miljömärkt sortiment är att skyltningen ökar försäljningen.

Bergendahlsgruppen AB Sverige:

Hur kommer detta att bedömas? Är det 100 % rätt märkning som gäller? Vad händer om det saknas tydlig märkning på någon produkt i någon butik?

Nordisk Miljömärkning:

Saknas skyltning på en eller några varor kontrollerar vi om varan omfattas av något av undantagen som är kopplat till kravet. Skulle varan inte omfattas av något undantag kontrollerar vi varför de aktuella varorna inte skyltats med miljöansvarig i butiken. I de flesta fall är det tydligt om ett misstag skett eller om butiken inte tagit kravet på allvar.

Skulle skyltning saknas på några produkter anser vi att butiken lever upp till kravet eftersom 10 % av de ekologiska och miljömärkta varorna får sakna skyltning.

Ica Hörnan, Sve

På nästa fråga ang. etiketter, det skulle inte vara så hanterbart med ytterligare info på hyllkanten, förutom den ord.etiketten.

I så här små butiker har varje vara minimalt med plats, och bredden på exponeringen på hyllan, gör att det oftast inte finns utrymme för mer än en etikett, det skulle ofta ge ett rörigt intryck, vilket inte skulle främja budskapet.

Nordisk Miljömärkning:

Det är viktigt att miljömärkta och ekologiska varor är uppmärkta för att uppmärksamma kunden på dessa varor. Om det är svårt eller omöjligt öppnas det nu för att 10 % av sortimentet kan sakna hyllkantsmärkning under förutsättning att varorna har tydligt miljömärke på framsidan.

Kravet anger att denna skyltning ska vara tydlig. Exakt vad som är tydligt är svårt att ge en exakt beskrivning samtidigt som det skulle minska butikens frihet att finna egna lösningar på hur detta görs på bästa sätt. Allmänt kan sägas att skyltningen ska göra det lätt att hitta de ekologiska och miljömärkta varorna i en hylla. Något på hyllkanten ska vara iögonfallande.

Naturvårdsverket, Sve

En utgångspunkt måste vara vilken minskad miljöpåverkan som kan erhållas genom miljöanpassade val inom en grupp jämfört med en annan. Det kan därför ifrågasättas om det ska vara lika lätt att få hög poäng för "Bullformar etc som stora viktiga produktgrupper som Mjukpapper, hushålls och toapapper eller produktgruppen Kemisk tekniska varor. Naturvårdsverket önskar att poängfördelningen ses över utifrån detta. Naturvårdsverket föreslår även att det bör övervägas om fisk ska utgöra en egen produktkategori och därmed öka betydelsen av miljömärkt fisk (KRAV och MSC).

Nordisk Miljömärkning:

Kravet är uppbyggt för att säkerställa en stor bredd på sortimentet. Genom att kräva ett vist antal varupoäng av butiken måste de jobba med både de viktiga och de mindre viktiga produkterna. Fisk är ett viktigt område som tas upp på tre olika ställen i kriteriedokumentet. Pk2, pk 12 samt krav P6. På detta sätt har vi visat för butiken att fisk är en viktig fråga. Indelningen i tabell kan alltid diskuteras men vi tror vi hittat en bra modell som är anpassad efter hur produkterna är placerade i butiken

P2 Mätning av försäljningsandel ekologiskt/miljömärkt

ICA Sverige AB:

Mätning av försäljningsandel ekologiskt/miljömärkt

Med tanke på att det i större butiker ofta är olika personer som ansvarar för ekologisk respektive miljömärkt försäljning vore det bra om poängen kunde delas i två delar – 0,5 p för ekologiskt och 0,5 p för miljömärkt. Då ökar drivkraften för de ansvariga att ta fram och följa försäljningsstatistiken.

Nordisk Miljömärkning:

Ett bra förslag. Den ändringen gör vi i kriterierna.

P3 Aktivt klor

Euro Chlor:

On behalf of Euro Chlor, an association of the European Chlor/Alkali industry, we wish to make a submission regarding the Nordic Ecolabelling of Grocery Stores.

We admire the sentiment espoused in the documents for comment, but wish to make a submission on one point.

One criterion whereby grocery stores can earn one point towards obtaining the 'Nordic Swan' qualification is through the not stocking of any cleaning product containing greater than 0.5 % active chlorine.

It is stated in the Bakgrundsdokument_remissförslag_2009-06-30 on page 29 that "Reactive chlorine compounds, e.g. sodium hypochlorite or organic chlorine compounds, have a significant negative impact on the environment." We respectfully disagree with this statement. Reactive chlorine compounds have had a poor environmental reputation for many years, but recent detailed assessments of the hazards and risks associated with these compounds for both the EU Existing Chemicals legislation EEC/793/93 and the Biocidal Products Directive 98/8/EC (BPD) have found minimal impact on the environment. The major concern has been that reactive chlorine compounds produce organic chlorine compounds that may be toxic, persistent and bioaccumulative. Recent work has shown that indeed some organic chlorine species do form, though in cleaning about 99% of the chlorine is converted to chloride (salt). The trace amounts of organic chlorine compounds that do form are not bioaccumulative. The EU Risk Assessment shows these species to be relatively water soluble and biodegradable.

Due to recent developments in EU chemicals policy, namely the Classification, Labelling and Packaging regulation EC/1272/2008 (CLP), it has been agreed at an industry level to submit a harmonised classification for sodium hypochlorite. Testing conducted under the auspices of AISE on a representative model sodium hypochlorite containing bleach product has found that preparations containing up to 4.9% active chlorine should not be labelled as dangerous to the environment. This is supported by testing conducted by Euro Chlor for the purposes of substance classification. Therefore, we invite you to reconsider the ban on active chlorine above 0.5% and

request that you consider increasing this level to the limit suggested for preparations of 4.9% active chlorine.

Reactive chlorine based cleaners have been shown to be extremely efficient in removing a wide spectrum of microorganisms, safe to use and not harmful to the environment when used for typical household cleaning purposes. It is also widely available and economic to use. Discouraging the sale of reactive chlorine based cleaners restricts the choice for consumers, particularly when reactive chlorine is such a useful broad spectrum disinfectant.

Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet Sverige:

Dagligvarubutiken kan tjäna en poäng i strävan mot att kvalificera sig för Svanen märkning genom att inte lagerföra rengöringsprodukter som innehåller mer än 0,5 % aktivt klor (P3).

Det står i Bakgrundsdokument _remissförslag_2009-06-30 s. 29 (O14) att reaktiva klorföreningar som t.ex. natriumhypoklorit och organiska klorföreningar har negativ inverkan på miljön. Vi håller inte alls med om detta påstående.

Reaktiva klorföreningar har haft ett dåligt rykte under många år, men nyligen genomförda bedömningar av farlighet och risk kopplade till dessa föreningar i enlighet med den existerande kemikalielagstiftningen (EEC/793/93) och Biocid Direktivet (98/8/EC) har funnit minimal påverkan på miljön. Kritiken har till stor del handlat om att reaktiva klorföreningar skulle producera organiska klorföreningar som kan vara farliga, persistenta och bioackumulerande. Nyligen genomförda studier visar att det bildas små mängder organiska klorföreningar, men att 99 % av klore vid rengöring ombildas till klorid (salt). De spårmängder av klorföreningar som trots allt bildas är inte bioackumulerbara. EU:s riskbedömning visar att dessa är relativt vattenlösliga och biologiskt nedbrytbara. På grund av utvecklingen av EU:s nya kemikalie policy, CLP, (EC/1272/2008) har industrin gemensamt bidragit med en harmoniserad klassificering för natriumhypoklorit. På uppdrag av AISE har tester på en representativ natriumhypoklorit-produkt visat att beredningar som innehåller upp till 4,9 % aktivt klor inte skall klassificeras som farliga för miljön och vi vill därför be er att överväga att ändra förbudet på aktivt klor över 0,5 %, till en övre gräns på 4,9 % som är den föreslagna gränsen för klassificering av beredningar. Rengöringsmedel baserade på aktiva klorföreningar har visat sig vara extremt effektiva mot ett brett spektrum av mikroorganismer, säkra att använda och de belastar inte miljön negativt då de används för vanlig rengöring i hushåll. Misskreditering av försäljning av aktiva klorföreningar begränsar konsumentens valfrihet. Detta är speciellt viktigt då reaktiva klorföreningar är ett så användbart och effektivt desinfektionsmedel.

Nordisk Miljömärkning:

NaOCl er på Miljøstyrelsens Liste over uønskede stoffer med begründelsen, at det anvendes i forbrugerprodukter, hvor der er risiko for at der dannes giftige stoffer ved sammenblanding med produkter med syre eller NH₄. Dette er en væsentlig pointe, som ikke kan tilbagevises.

Nordisk Miljömärknings holdning er i øvrigt gernerlt, at man i en husholdning ikke normalt har behov for desinficerende produkter.

Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet Sverige:

Vi ser en stor risk i att begränsa sortimentet hos butikerna genom dessa kriterier. Det leder med all sannolikhet till att kunderna vänder sig till andra inköpsställen när de tycker att butiken saknar vissa produkter som är viktiga för dem.

Nordisk Miljömärkning:

Utbudet av miljömärkta rengöringsprodukter är stort, särskilt i Sverige, så begränsningen bedöms som mycket liten. Det övergripande kravet på sortiment O2 utesluter heller inte några produkter. Vist finns en risk att kunden väljer att köpa produkter med aktivt klor i annan butik samtidigt ökar också chansen att kunden väljer en produkt som är mindre skadlig för miljön betydligt

P4 Bekämpningsmedel

Meny-Ultra Norge:

P4 Bekämpningsmedel. Her er kun ugress nevnt i de nye kravene. Betyr det at rottegift, insektspray med mer nå er OK? Eller har dere glempt disse?

Coop Danmark A/S:

Hvad angår point muligheden P4 – bekæmpningsmidler undrer det, at det er tilladt at sælge midler til bekæmpelse af mos. Det bør forklares hvorfor.

Ica Hörnan

Bekämpningsmedel skall, med ett undantag, inte saluföras i butiken, och det gäller myggmedel.

Nordisk Miljömärkning:

Nordisk Miljömärkning har valt att ta bort bekämpningsmedel från kravet då dessa ofta innehåller miljöfarliga ingredienser. Vi har tagit bort insektsmedel då detta inte varit relevant i butiker. Ogräsmedel mot mossa gör vi undantag för bekämpningsmedel mot mossa då dessa i regel inte är miljöfarliga, men hälsoskadliga. T.ex. Ferrosulfatheptahydrat som är klassat som Hälsoskadlig (farligt vid förtäring).

P5 PVC

Miljøstyrelsen i Danmark:

P5. Der gives point, såfremt butikken ikke sælger benævnte produkter af pvc. Iflg. Miljøstyrelsens oplysninger er der ingen af de nævnte produktområder, der er omfattet af en indsamlingsordning. Dermed må det forudses at produkterne ender i husholdningsaffaldet, og dermed enten forbrændes eller deponeres. Ingen af disse to metoder er ønskelige, hvad angår pvc. For en miljømærket butik og i forhold til forbrugernes forventninger til en sådan virker det derfor underligt, at det ikke er et obligatorisk krav.

Nordisk Miljömärkning:

Vi håller med om att det inte finns något bra sätt att omhänderta PVC. Alternativet att helt förbjuda dessa varor har vi bedömt som kontraproduktivt. Skälet är att butiker

sätter mycket stor vikt vid att själva får bestämma vilka varor de inte säljer. Skulle vi ställa denna typ av krav riskerar vi att branschen tar avstånd från hela kriteriedokumentet och inga miljövinster uppnås. Det är också svårt att börja förbjuda produkter. Omfattande analyser måste först göras av vilka varor som är mest miljöstörande och vad konsekvenserna blir av ett förbud.

Ica Hörnan

Produkter innehållande PVC, skall om andra alternativ finns, väljas bort.

Nordisk Miljömärkning:

Vi har gjort bedömningen att vi inte kan utesluta PVC helt från butiker. Vi skulle gärna utesluta PVC men det är inte motiverat med tanke på hur mycket varor som finns butiker. Nordisk Miljömärkning har valt att ha ett poängkrav för PVC-produkter i butiken. Om butiken kan undvika PVC-produkter inom kategorierna regnkläder, gummistövlar, strandartiklar/strandlek, leksaker, liggunderlag, utemöbler och parasoll ges det poäng till butiken.

EPFMA, European Polyvinyl Film Manufacturers Assosiation:

We are an independent assosiation of European polyvinyl film manufactureres representing most of the leading manufactureres of PVC film in the European market. Oru goal is to increase the trust in PVC films sold on the european market and develop appropriate quality standards for the manufacturing and final use of PVC film.

It has come to our attention that you wish to exclude PVC from your Ecolabel standard. We consider your proposal to be inappropriate and discriminatory as there is no scientific proof to suggest that food contact approved PVC packaging products are harmful to the environment and the health

As you may or may not know, PVC does not depletet the planet´s fossile fuel reserves in the same way as many other plastics do. This is due to the fact that more than 50% of this product is derived from common salt. Furthermore, in the case of food contact approved PVC films, foods packed with this type of packaging can be packed with a fraction of the plastic packaging when compared to other plastic packaging types. This is due to the fact that PVC films are signifacantly thinner that any other type of film that is made from alternative food contact approved plastics. So it can be clearly demonstrated that PVC food packaging films can be considered as minimal packaging.

Europeand food contact legislation forbids the use og heavy metals in all food contact approved plastics. Under European law it is illegal to put any type of phtalates into PVC film which is intended to come into contact with fatty food. This restiction does not apply to alternative plastics intended for food contact. Moreover, EPFMA members do not use, and in the last 20 years or so, have not used any type of phtahalate plasticizer in PVC film for food contact (all food types, i.e fatty and aqueous foods) .

There is credible scintific evidence which proves that PVC does not create dioxinx when properly incinerated according to best practice standards.

In summary, we consider PVC plastics intended for food contact applications to be one of the most environmentally friendly packaging materials used in the market today.

Therefore, we kindly ask you to rescind the proposal of excluding PVC from your Ecolabel.

Nordisk Miljömärkning:

The Nordic Ecolabelling is aware that the environmental impact of PVC production, use and disposal is constantly decreasing due to advancements in knowledge and technology. Nonetheless, PVC continues to cause environmental issues.

The environmental issues of PVC are generally associated with the production of the raw material and waste management. The presence of chlorine atoms in PVC produce several technical advantages but may also cause the production of toxic, persistent and often bio-accumulating compounds, so-called POP substances. POP substances are a high priority in environmental protection contexts since they have been shown to disrupt the reproduction, immune and hormone system of animals and humans. Many are carcinogenic.

If the technology and safety measures are in place at the production plant, the PVC Information Council Denmark claims that the majority of dioxin emissions are captured, though not all. In Sweden, the environmental authorities claim that primary production for PVC accounts for 1 % of the total national dioxin emissions [PVC Info 2005]. In less modern facilities, dioxins can be released to humans and the environment during PVC production [LCA PVC 2004]. PVC requires stabilisers to withstand the temperatures needed for production of PVC products (extrusion, transfer moulding, etc.). The stabilisers may contain lead, mixtures of metals (e.g. barium-zinc or calcium-zinc), tin or cadmium. 70% of tin compound production is used as stabilisers in PVC [ESPA 2005]. The PVC industry in Northern Europe has phased out the use of lead stabilizers and there are plans to phase out their use across Europe by 2015. The PVC industry in Europe agreed to phase out cadmium stabilisers in 2001. PVC products that are imported from the rest of the world are not subject to these European requirements on the use of lead and cadmium [PVC GP 2004]. 15,000 tonnes of organic tin were used as stabilizer in PVC in 1998. This corresponds to 9.3% of Europe's total consumption of stabilisers [PVC GP 2004]. Although in the case of food contact approved plastics the use of heavy metals is forbidden in stabilisers. European law also forbid the use of phtalates in PVC films intended to come into contact with fatty food. The Nordic Ecolabelling wants to ensure that phtalates are excluded in PVC films in contact also with aqueous foods, or from any use of PVC. Many phtalates are proven to change hormone levels and cause birth defects.

Approximately 50 % of the chlorine in European incineration plants comes from PVC. The greatest environmental issues associated with the combustion of PVC are the emission of dioxins and waste resulting from the neutralization of the hydrochloric acid that is produced. The incineration of waste produced roughly 40 % of the total emission of dioxins in the EU during 1993-1995. Modern purification technology has however significantly reduced emission levels. The European Union has limits for dioxin emissions from incineration plants, although these are not always observed. Depending on the flue gas purification technology used, each kilogram of PVC that is burnt produces between 0.5 and 2 kg of waste.

P6 Fisk

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

I find the scoring in P6 for red light -fish too high. Customers still want their tuna regardless of the way of fishing. The scoring would be better at 0,5p

Nordisk Miljömärkning:

Vi vill styra Svanenmärkta butiker till att inte erbjuda fisksorter som är rödlistade. Vi kommer att ytterligare påtala vikten av detta genom att höja poängsumman till 1,5p. Enligt den aktuella listan från wwf finns tonfisk som inte har rött ljus, så affärer kan även fortsättningsvis sälja tonfisk.

SOK (FIN):

Avser man alla fiskar på röd-listan av WWF's fiskguide eller endast hotade fiskar på listan.

Nordisk Miljömärkning:

Det är fiskarna med rött ljus i WWFs lista som inte ska ingå i butikens sortiment för att butikens ska få poäng. Nordisk Miljömärkning har valt att begränsa kravet till fisk och skaldjur som är färsk, frusen eller konserverad.

Fisk/skaldjur i produkter som är anrättad eller blandat med andra råvaror omfattas inte av kraven idag. Det kan vara komplicerat för butiken att få uppgifter om t.ex. kattmat eller barnmat.

Meny-Ultra Norge:

P6 Fisk. Her vises det til "rødlisten" til WWF. Hos oss har vi diskutert mye hvilken "rødliste" vi skal se mot da de forskjellige organisasjonene har litt ulike lister. GreenPeace sin liste er forskjellig fra den til WWF. Hva er årsaken til at Svanen har valgt WWF? Kanskje man burde se på flere lister og si at de fiskeslag hvor organisasjonene er enig ikke skal selges hvis butikken skal få poeng?

Nordisk Miljömärkning:

Svanen har undersøkt flera andra organisationer och kommit fram till att WWF är den enda organisation som erbjuder en lista som uppdateras löpande samt är lätt att ta till sig.

Vi har blant annet vært i kontakt med Artsdatabanken i Norge for å få en offisiell liste det ville være enkelt å forholde seg til, men de hadde desverre ikke kapasitet til å hjelpe oss nå. WWF listen forholder seg til de internasjonale og nasjonale rødlistene.

Coop Norge:

Dette er et meget interessant krav, og bør kunne innføres. Man skal imidlertid være oppmerksom på at WWFs liste er en av mange. Det er også nødvendig å sikre at WWFs liste oppdateres jevnlig. Uansett bør Miljømerking tillate unntak fra ”rødlista” i spesielle tilfeller, med basis i dokumentasjon. Eks. tunfisk fra oppdrett, scampi fra spesielle produksjoner bør kunne godkjennes selv om det står på ”rødlista”.

Nordisk Miljömärkning

Vi har valt att hänvisa till en annan organisations lista eftersom Nordisk Miljömärkning inte har kompetensen att göra en egen lista. I de fall en produkt är producerad enligt EUs rådsförordning 834/2007 med tillämpningsföreskrifter 889/2008 och 710/2009 undantas den från kravet.

Greenpeace Nordic.

In the category Other products fish are also mentioned. It says: Fish: The store does not sell fish or shell fish that has red light in the latest version of WWF’s fish guide. See the WWF website in the Nordic country in question: 1p.
As this requirement covers the whole fish range, it should be underlined that this means all canned, fresh and conserved fish. Our experience is that other categories than fresh is often overlooked.

Using WWFs guide as basis is good and simple, but other elements should also ideally also be included, as this guide does not give enough emphasis on the fisheries method, but only the stock size. The most important problem with the way this is outlined, is that we see it as far too weak to only provide “extra points” for not selling redlisted species. If a retailer wants to receive an ecolabel like the Swan, they should easily be able to commit to NOT selling redlisted species at all. We will suggest make this a criterion, not an optional point, and rather give extra points for additional efforts and criteria above the WWF redlist minimum standard. There could also be an option to score higher if the supermarket promotes better choices of fish, instead of only avoiding the worst – but this must be a separate other level. Using clear minimum-criteria where commitment to avoid the least sustainable options will also ensure alignment between the revised retail criteria and the restaurant-criteria, where for example scampi is banned.

In addition, an overall requirement could be that the retailers have a system that ensures that no threatened or destructively fished or farmed species are sold, and that this is a part of the overall management system of the retailer. Exclusion of redlisted species should not happen by accident but as part of a conscious and planned process.

Another requirement and a possibility to receive more points could be an obligation to secure better traceability. Fish should be traceable and preferably labeled with species, producer, catching method, and vessel. Only in this way it is possible for the supermarket to fully assess the environmental impact of the product. It should also be noted that supermarkets should secure that they do not source from any vessels appearing on any IUU lists (NEAFC, Norway, Greenpeace) and in general to have systems in place that secure no IUU fish is sold.

On a last note Greenpeace would like to emphasize that some supermarkets across the Nordic region have developed their own fish procurement policies that go beyond and sometimes far the requirements of this ecolabeling. In this context Greenpeace would like to advice that extra points are awarded to these retailers, or they in some way get credit for their effort in this system.

Nordisk Miljömärkning:

WWFs lista är hanterbar för butiker och Nordisk Miljömärkning. I kommande revision kan vi värdera att fördjupa kravet och om man kan ställa krav på att fiskar skaldjur med rött ljus kan uteslutas ur Svanenmärkta butiker helt.

ICA MAXI Umeå Sverige:

Även om vi hos oss tagit beslut om rödlistad fisk känns det inte bra om Svanen skall blanda in WWF i kriterierna och därmed underminera er trovärdighet. WWF agerar inte seriöst utan skjuter med hagelbössor när det passar deras syften. De har heller ingen kontrollorganisation utan vill bara skapa opinion i deras frågor. Givetvis skall vi agera för ett långsiktigt hållbart fiske men då på ett professionellt sätt med hela Europa samlat.

Nordisk Miljömärkning:

WWF lista över de fiskar som inte bör ätas är bara rådgivning och ingen certifiering. Rådgivningen för vad som inte bör säljas grundar sig på Internationella Havsforskningsrådets ICES data. Utöver data gör WWF också en bedömning av de fiskemetoder som används.

Den aktuella guiden från WWF är en samnordisk. Även WWF i andra europeiska länder som Spanien, Holland och Schweiz. Själva guiden som WWF presenterar kan skilja sig mellan länder eftersom den är anpassad efter den lokala marknaden.

Bergendahlgruppen AB Sverige:

Formuleringen i kriterierna bör formuleras så att den inte helt utestänger andra möjligheter än WWF:s fisklista.

Ex Butiken säljer endast fisk och skaldjur från hållbara bestånd. Detta säkerställs exempelvis genom att man följer WWF fiskguide. Se hemsidan till WWF i resp. nordisk land.

Motivering

I Bergendahlgruppen har vi sedan länge ett mycket bra och aktivt arbete för hållbart fiske. Vi har ett nära samarbete med våra leverantörer och säkerställer full spårbarhet och garanti att fisken kommer från hållbara bestånd. Redan våren 2008 antog vi som första dagligvarukedja en egen fiskpolicy och fisklista. Listan baserades på WWF, Greenpeace och miljöstyrningsrådet, men vi lade också till miljöaspekter. Därför hamnade även tropiska räkor på vår röda lista.

Vår lista överensstämmer inte helt med WWF:s. Vi menar att fisk som är under rött ljus på WWF:s lista inte alltid behöver vara röd. För vissa arter finns det hållbara bestånd och som kan betecknas gula om de fiskas med rätt redskap.

Vi kommer att fortsätta vårt arbete för ett hållbart fiske och ställa krav på leverantörerna. Vi tycker definitivt att våra butiker borde belönas med poäng för hållbart fiske i Svanens kriterier.

Nordisk Miljömärkning:

WWFs lista är hanterbar för butiker och Nordisk Miljömärkning. WWF har undantag från rödlistning om det t.ex. är ekologiskt odlade råkor enligt EUs rådsförordning 834/2007 med tillämpningsföreskrifter 889/2008 och 710/2009 undantas den från kravet.

5.4 Energi och klimatpåverkan

Iwmac v Egill Elvestad Norge:

Har sett på verktøyet, og det ser bra ut, uten at jeg kan verifisere resultatene fordi jeg hadde litt for lite data tilgjengelig.

Meny-Ultra Norge:

1.3 Energi og klimapåvirkning.

Energiverktøyet er ikke optimalt. Å oppgi hvor mye energi som går til kjøledisker, frysedisker og plug-in diskere krever en rekke med strømmålere. Det blir ikke aktuelt å installere flere enn 1 strømmåler pr butikk. Vi har en testbutikk (Meny) hvor vi måler hvor mye som går til lys, kjøling etc. Vi regner at 85 % av energien går til kjøling/frys, varme og lys. Tall på antall porsjoner som selges pr. år er helt umulig å kunne fylle inn. Når jeg har testet verktøyet har jeg synset på 62 000 enheter pr. butikk. Opplyste parkeringsplasser er også vanskelig for oss. Nesten alle butikker ligger i senter hvor senteret har parkeringsplasser. Energiforbruk til å lyse opp disse kommer ikke på vår strømregning.

Nordisk Miljömärkning:

Vi håller med om att Energiverktyget inte är 100 % optimalt. Verktyget kan fortfarande utvecklas och förbättras. Vi gör dock bedömningen att det är så bra att vi kan använda det för att göra en bra bedömning av butikens energieffektivitet.

Vi vill förtydliga att Energiverktyget inte kräver uppgifter hur mycket energi som används till kyldiskar. Butiken ska redovisa hur många kyl- och frysdiskar som butiken har av olika modeller.

Vid redovisning av antalet portioner mat som säljs ska bara de portioner där butiken lagat mat anges. Vi förstår om detta inte kan redovisas exakt. Handläggare från Nordisk Miljömärkning och butiken får tillsammans göra en bedömning av underlaget som butiken kan redovisa.

Butiken ska bara redovisa antalet parkeringsplatser om energin för att belysa parkeringen redovisas på butikens elräkning. Ligger butiken i ett centrum som är det inte troligt att elen till belysning redovisas på butikens elräkning.

Lilleborg, v Line Vikerveen, Norge:

Vårt konsept for rengjøring av kjøletårn medfører en betydelig energibesparelse og vi ønsker derfor å melde inn dette konseptet som et mulig bidrag til de reviderte kriteriene for svanemerking av dagligvarebutikker. Lilleborg har utviklet et konsept for rensing av kjøletårn. Deres metode mener de er lagt mer effektiv enn eksisterende

metoder på markedet i dag. De potentiella besparelsene når det gjelder forbruk av Energi, Vann og kjemikalier er store.

Lilleborg mener at det vil være fornuftig å legge føringer for at svanemerkede butikker skal ta i bruk slik konsepter.

Nordisk Miljömärkning:

Grundtanken med vårt sätt å bedømme butikens energieffektivitet er at vi ikke skal styre hvordan butikken blir effektivt. Et konsept for å bli mer effektivt er ett av flere måter å bli effektiv som butikken kan anvende. Rengjorte kylsystem kommer å redusere energianvändning og dermed ett bedre utfall i energiverktyget som kommer å pluspoeng i poengkraven.

Coop Norge:

Generelt: Coop mener det er riktig at energikravene skjerpes. Endringene i kravet er relativt kompliserte, og vi mener det må gjøres enda grundigere undersøkelser for å sikre at kravene ligger på et fornuftig nivå. Vi er positive til at man nå vil vurdere det reelle energiforbruket og i mindre grad legge vekt på teknisk dokumentasjon fra utstyrsleverandører og entreprenører.

Når det gjelder kravet til å benytte beregningsverktøyet, er det tvingende nødvendig at dette verktøyet er meget fleksibelt og at det eks. må inneholde funksjoner for automatisk import av data fra ulike energioppfølgingssystem (EOS). Manuell beregning av et stort antall butikker vil være meget arbeidskrevende.

Nordisk Miljömärkning:

Vi overveier å justere kraven etter remissen. Vi kommer å legge det absolutte grensverdnet på energianvändning på max 1,9. Vi kommer å i nuløyet å ha ånåon "automatisk import" av data frå ånåon verktøy men det går forstås bra å anvende dataunderlag frå ånåon energioppfølgingssystem om dataunderlaget er relevant.

Miljøstyrelsen i Danmark:

Der bør stilles energikrav til opstillede sodavandskøleskabe og lignende, således at de har samme energieffektivitet som svarende til f.eks. energiklasse A+ (husholdningskøleskabe). Køling af drikkevarer til direkte salg bør maksimalt gå ned til 10 grader.

Der bør gives point, såfremt butikken selv frembringer energi ved hjælp af solceller, paneler eller f.eks. vindmølle. Der bør dog stadigvæk være krav til energieffektivitet og energibesparelser, der sikrer effektiv brug af energi.

Nordisk Miljömärkning:

Grundtanken med vårt sätt å bedømme butikens energieffektivitet er at vi ikke skal styre hvordan butikken blir effektivt. Om butikken vill nå effektivitet gjennom å nyttje energieffektive kylskåp og ikke forvare varor kallare än 10 grader så er det ett sätt å nå effektivitet.

Energiverktyget som vi anvender for å bedømme butikens energieffektivitet er konstruert så at el som butikken produserer i butikken ikke skal regnes med når den totale energianvändningen skal redovises. Har butikken solceller på taket er det något

som ger positiva poäng. Har butiken ett eget diesellaggregat för att göra el är det något som inte ger poäng. El som produceras i ett vindkraftverk på annan plats görs det ingen särskild bedömning av eftersom vi vill att även den energin ska användas så effektivt som möjligt.

Coop Danmark A/S:

Der er umiddelbart ingen kommentarer til afsnittet med energiforbrug, da disse krav stadig er under vurdering. Det undrer dog, at man ikke får direkte point for at have overdækkede køle- og/eller frostmøbler i åbningstiden. Det giver selvfølgelig gennemslag på energiforbruget, men det er også et synligt tiltag overfor kunderne, som ville styrke forbrugernes vurdering af en svanemærket butik.

Nordisk Miljömärkning:

Grundtanken med vårt sätt att bedöma butikens energieffektivitet är att vi inte ska styra hur butiken blir effektivt. Ett bra sätt för butiken bli mer effektivt är att täcka över kyl- och frysdiskar även dagtid. Har butiken gjort detta så får de antagligen mera poäng i Energiverktyget eftersom butiken då kommer närmare målvärdet.

Miljøstyrelsen i Danmark:

O4, P7 og P8. Miljøstyrelsen er enig i at miljømærkede butikker skal have et så minimalt energiforbrug som muligt, men kan ikke vurdere de foreslåede krav.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Energy tool

- One thing that concerns me about the Energy tool is that it is completely based on estimates. Does it really work in telling the true consumption of electricity or the TEWI value of a store?
- The tool also makes it impossible to open a new grocery store ecolabelled because the energy consumption is nearly impossible to predict or estimate.
- The importance of covering of refrigerators and freezers during the opening hours should be taken into consideration either in the energy tool on in scoring. Also other technologies used to save energy should be respected.

Nordisk Miljömärkning:

Energiverktyget är uppbyggt genom att jämföra butiken ”verkliga” förbrukning med ett framräknat värde som baseras på butikens unika förutsättningar/utformning. Det stämmer att butikens ”verkliga” förbrukning inte är en absolut sanning eftersom både el och värme har räknats om till primärenergi. För att göra den omräkningen har vi tillämpat de schabloner som anges av EU.

Vi vet att det kan vara svårt att det är svårt att tillhandahålla alla data i samband med att en butik nyöppnar. Vår ambition är att det ska vara möjligt att nyöppna en butik som svanemärkt. Detta gäller för merparten av kraven för en nyöppnad butik.

Kraven för avfallshantering blir också estimeringar för nyöppnade butiker.

IFLA HB Sverige:

Jag har tittat som hastigast på beräkningsmodellen och man får ju en bra bakgrund till framtida statistik om man fyller i alla uppgifter.

Det borde dock krävas att man redovisar energiförbrukningen varje år och även redovisar förändringar i butiken. Det borde vara verklig energiförbrukning som skall

ligga till grund för en Svanenmärkning. Uppskattad energiförbrukning är väldigt osäkert och till intet förpliktigande.

Hur man redovisar energiförbrukningen bör också specificeras så att man får en framtida statistik som är användbar.

Kraven på diskar tyckte jag var låga. Inga som helst krav på lock över frysar eller dörrar på kyldiskar? Det kommer med all sannolikhet att snart komma EU krav på dörrar och lock så sämre än det behöver man väl inte vara.

Inga krav på dörrar till kylrum eller mejeritorg? Luftridå är en mycket energislukande "dörr". Det borde vara krav på att kylrum och mejeritorg skall ha dörrar (specificera U-värde)som är stängda när butiken ej är i drift.

Varför inga krav på dagsljus? Varför använda el för att lysa upp en butik mitt på sommaren samtidigt som luftkonditioneringen går för att kyla bort belysningsvärmen? Inget krav på max belysning i lumen? I dag finns en övertro på att hög belysningsstyrka säljer vilket fått till följd att man är uppe i 25W per kvm i en del nya butiker.

Om beräkningsmodellen fungerar i framtiden kommer ju att visa sig.

Nordisk Miljömärkning:

Energiverktyget ska visa hur butikens energianvändning ska se ut om man använder bra teknik och att kylsystem, ventilation, belysning och uppvärmning är intrimmat och bra underhållet. Detta redovisas som en ideal energianvändning baserat på hur butiken är utformad (kylbehov, storlek, öppettider etc) och var den ligger (uppvärmningsbehov).

Nordisk Miljömärkning gör regelbundet efterkontroller av svanenmärkta butiker. Då kommer t.ex. energianvändningen följas upp. Butiken ska redovisa faktiskt förbrukning av el, inte beräknad. När det gäller tekniska installationer t.ex. dörrar, luftridåer eller inledning av dagsljus så vill Svanen vara teknikneutral. Tanken är att Svanen inte ska styra över på vilket sätt butiken blir energieffektiv utan bedöma i vilken grad butiken faktiskt är effektivt eller inte i förhållande till ett målvärde.

Fagerhult Sverige:

- Ska man kanske föreskriva att man använder T5 eller i alla fall elektroniska dom som kräver mindre energi. Konventionella don kan ju dessutom dra ström även om lysröret isig inte lyser.
- Kan man ha någon slags underhållsplan? Motiverat med att smutsiga reflektorer tappar ljusflöde, samt för att säkerställa en vettig driftsäkerhet.
- Skulle vilja skriva ner allmänljusplanering, men samtidigt så är ju $15/m^2$ "luxmatta" är ju egentligen samma sak som $15w/m^2$ anpassad belysningslösning. Rent tekniskt sett. Däremot så tycker jag att man i alla fall skall ha en detaljerad beskrivning av belysningslösningen. Skulle väl skriva något om att belysningen bör vara behovsanpassad.
- Kalljus hallogens vara eller icke vara?

Nordisk Miljömärkning:

De punkter som föreslås ovan är alla bra och kan alla vara sätt som butiken kan använda för att komma så nära målvärdet för energi (se krav O4 och P7) som möjligt. Nordisk miljömärkningen vill dock inte styra för mycket hur butiken ska nå målet eftersom förutsättningarna varierar kraftigt i butikerna. Det viktiga är att energianvändningen reduceras.

Svensk Dagligvaruhandel:

Svensk Dagligvaruhandel anser att det är alltför tidigt att skärpa kraven för energieffektivitet eftersom det riskerar att endast möjliggöra för helt nybyggda butiker att klara dessa krav.

Det är viktigt att inse att det är ett stort steg att kunna mäta och följa upp förbrukningen, framförallt om det skall göras på ett sådant sätt att Svanens beräkningsverktyg ska vara användbart. Eftersom mätning av förbrukningen är en förutsättning, och oftast synliggör om användningen är hög eller låg, så anser Svensk Dagligvaruhandel att det är angeläget att även detta första steg premieras.

Nordisk Miljömärkning:

Det absoluta kraven på energianvändning kommer inte vara så skarpt i de reviderade kriterierna så endast helt nybyggda butiker klara kraven. Kravet ska utesluta de riktigt dåliga butikerna och det kommer vara en lång övergångstid mellan kriterierna så att svanenmärkta butiker kommer få tid på sig att anpassa sig till nya energikrav.

O4 Energieffektivitet samt redovisning av butikens energianvändning och koldioxidutsläpp

SOK (FIN):

De obligatoriska punkterna (eller icke-obligatoriska punkter) borde markeras tydligt i energiverktyget.

Den exakta länken till klimatstatistiken borde ges på verktyget.

Nordisk Miljömärkning:

Bra förslag. Vi arbetar vidare med energiverktyget så det blir lätthanterbart för Butiker.

Göteborg Energi AB Sverige:

Göteborg Energi AB stödjer förslaget men har följande invändningar gällande metodbeskrivning för beräkning av miljöpåverkan för inköpt värme:

Göteborg Energi anser att metodiken i ”Metodbeskrivning för beräkning av miljöpåverkan för inköpt värme” är riktig. Både resursförbrukning (primärenergianvändning), och koldioxidutsläpp är viktigt att ha kontroll över när man bedömer miljöpåverkan av energianvändning. Vi stöder också principen att varje fjärrvärmesystem värderas utifrån dess egna specifika produktionsanläggningar och spillvärmeleveranser.

Dock anser vi inte att den så kallade alternativproduktionsmetoden är en tillräckligt bra metod för att fördela utsläpp och primärenergiförbrukning i en kraftvärmeprocess. Metoden är som vi ser det inte kompatibel med resonemanget bakom att el får

primärenergifaktorn 2,5. Vi kan inte heller se något stöd för denna metod i kraftvärmedirektivet. Vi anser därför att den metod som Svensk Fjärrvärme föreslår i sitt remissvar är bättre lämpad.

Vi konstaterar att resonemanget i beskrivningen har ett tillbakablickande perspektiv. Om man vill värdera konsekvenserna av en förändring av energianvändningen, till exempel byte av uppvärmningsform eller energieffektivisering, så är ett marginalperspektiv mest relevant. Detta har störst betydelse för el, där både primärenergifaktorn och koldioxidutsläppen är väsentligt högre på marginalen än genomsnittet.

I texten står det att "Externt producerad inköpt spillvärme ska frånräknas". Detta stöder vi helt och fullt, förutom att poängen med spillvärmeutnyttjande är att man tar vara på överskottsenergi från befintliga processer. Att kräva att den är externt producerad och inköpt, hör inte riktigt till saken, utan istället gäller det att säkerställa att det är frågan om "äkta" spillvärme. För att inte komplicera saken vore det enklast att stryka "Externt producerad inköpt". Det potentiella problemet om huruvida spillvärme är "äkta" är av våra erfarenheter att döma, inte stort i praktiken.

I stycket "Primärenergi" står det att fjärrvärme skall belastas med en faktor 1,1. Detta stämmer inte med det som står innan, att varje system ska beräknas individuellt. Om det är meningen att faktorn 1,1 ska tillämpas på system där annan information saknas, så kunde det framgå tydligare.

Svensk Fjärrvärme AB:

Svensk Fjärrvärme lämnar enbart synpunkter och kommentarer på den del som handlar om energi och klimatpåverkan samt beräkning av detta.

Svensk Fjärrvärme stöder förslaget men har följande invändningar:

- Vi stöder fullt ut ansatsen med att en systemsyn ansätts och att det därför är ett livscykelperspektiv och att beräkning avser primärenergi. Detta anser vi även vara helt i linje med regeringens proposition 2008/09:163 "En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi".
- Vi undrar om de detaljerade beskrivningar avseende elförbrukning verkligen behövs då vi förmodar att det på något sätt väl ställs krav på butikens uppmätta el- och övrig förbrukning av energi. Om det endast är till som upplysning till varför energibehovet ser ut som det gör, har vi förståelse för att det finns med.
- Även egen värme bör beräknas med de primärenergifaktorer som föreslogs i SOU 2008:110 med tillägg för pannans verkningsgrad. Det anges att köpta redovisade bränslen ska räknas med en faktor 1. I ovan nämnda utredning är primärenergifaktorn för dessa istället 1,2, vilket bättre speglar ett systemperspektiv. Detta anser vi bör justeras.
- Spillvärme behöver inte explicit anges i kriterierna för närvärme då all spillvärme bör betraktas på samma sätt, dvs noll i primärenergi och klimatpåverkan.
- Val av allokeringmetod i kraftvärmeverk är en svår fråga i avseendet vad som fortast styr mot ett totalt sett hållbart energisystem. Vi tror idag att power bonus metoden, som är framtagen för att gynna kraftvärmeproduktion, bör användas istället för alternativproduktionsmetoden. Argumentet är att den

bättre stöder en systemsyn samt att den är harmoniserad med primärenergiberäkningen. I korthet innebär metoden att allt bränsle för el- och fjärrvärmeproduktion allokeras på fjärrvärmen och sedan minskas detta med bränslet som skulle behövts för samma elproduktion i ett kondenskraftverk. Användningen av metoden stöds också av de CEN-standarder som är framtagna i samband med byggnadsdirektivet. Det är även mycket sannolikt att denna metod kommer att förordas i den nu pågående revideringen av byggnadsdirektivet (vilket styr hur energideklarationerna ska göras). Vi diskuterar och förtydligar gärna frågan om allokering vid behov.

- Det anges att primärenergifaktorn för fjärrvärmeska räknas med en faktor 1,1. Vi antar att detta värde endast ska användas om det inte finns något beräknat värde för det lokala fjärrvärmenätet. Beräkningen ska då självklart följa standarden 15316-4-5 med indata enligt era angivna kriterier. Detta bör förtydligas.
- Vi stöder föreslagna kriterier fullt ut i att inköp av el från förnybara källor ger poäng och att några klimatvärden för denna el inte får användas till att beräkna klimatpåverkan. Köp av förnybar el är ett bra sätt för slutkunden att visa att deras bolag stöder förnybar elproduktion men får inte ersätta energieffektiviseringar eller lämpligt val av energiform för olika ändamål.

Totalt sett anser vi föreliggande förslag till kriterier är mycket bra och vi tror dessa kommer att leda dagligvarubutikerna i rätt riktning. Vi hoppas sedan att detta upplägg kan komma att användas i revideringen av många andra Svanenkriterier i framtiden.

Nordisk Miljömärkning:

Angående Primärenergi-faktorn (verkningsgrad) för fjärrvärmeska hade vi i remissen valt att ha faktor 1,1. Detta hade vi ha för fjärrvärmenät som saknar uppgifter om nätets primärenergifaktor (eller verkningsgrad). Vi har efter remissen beslutat att använda nordiska genomsnittsvärden för primärenergifaktor och koldioxidemissioner i energiverktyget för fjärrvärmeska som butiker köper.

Användningen av fjärrvärmeska i butiker är begränsad. Det förekommer i butiker i Sverige men den stora energianvändningen i butiker är el. En eventuell användning av fjärrvärmeska för butiker är liten i jämförelse med annan energianvändning.

Vi har testat vilken effekt olika faktorvärden för primärenergi och koldioxid har fjärrvärmeska i butiker och det har en liten effekt på butikens resultat i energiverktyget.

Med det i åtanke och att butiken har begränsad styrbarhet på vilken typ av fjärrvärmeska butiken kan köpa rekommenderar energi- och klimatgruppen att man i butikskriterierna har schablonvärden för primärenergi för koldioxidemissioner i energiverktyget.

För primärenergifaktorn för bränslen har vi valt 1,0. Vi har inte tagit med transporter och förädling av bränslen såsom t.ex. skogsbruk. Avgränsningen för hur långt tillbaka man ska gå för att räkna ut energifaktorer s.k. vara samma för olika energikällor.

ICA Sverige AB:

ICA anser att idén med målvärde är bra för det visar vad som är teoretiskt möjligt. Man bör dock betona att det för vissa butiker är i princip omöjligt att uppnå målvärdet om man inte gör omfattande investeringar vilket inte är genomförbart för alla butiker.

Däremot finns det en rad åtgärder som de allra flesta butiker kan vidta. Det är därför viktigt att nivån för det obligatoriska kravet inte sätts för hårt så att det slår ut de butiker som sitter fast i äldre teknik och inte kan förändra det på kort sikt. Så mycket vi har kunnat bedöma under remisstiden verkar 2,00 vara en rimlig gräns men det är baserat på ett litet underlag av butiker.

För att kunna få fram butikens målvärde krävs att butiken använder Svanens beräkningsverktyg. Vi hyser en farhåga att det ska bli krångligt för butikerna att förstå hur verktyget funkar och vad man premieras för. Det är mycket viktigt att verktygets användargränssnitt utvecklas till att vara pedagogiskt samt att butikerna initialt får mycket stöd av Svanens handläggare. Stödet bör både innefatta hur man fyller i verktyget men även hur resultatet ska tolkas och vad som påverkar det.

Nordisk Miljömärkning:

Miljömärkningen kommer att jobba för att utveckla webbversionen av beräkningsverktyget. Det ligger i vårt intresse att de butiker som ansöker om licens förstår på vad beräkningarna är baserade och varför resultatet blir som det blir. Hur mycket stöd butiken kan få av handläggare varierar från land till land. Målsättningen är att butiken själv ska förstå hur man får fram informationen som behövs för att fylla i energiverktyget.

Tester av beräkningsverktyget som Miljömärkningen gjort visar att det tar ca 4 timmar för en butik att samla in och mata in allt som behövs. Tidsåtgången varierar från butik till butik och kan sättas i relation till den information som butiken får ut av verktyget som ofta visar att butiken kan spara mycket energi och pengar.

Statens energimyndighet Sverige:

Beträffande energianvändningen avseende belysning, kyl- och frysanläggningar samt byggnaderna som helhet kan Energimyndigheten konstatera att den beräkningsmodell som används inte ställer högre krav på energieffektivitet än vad som är möjligt att nå med konventionell teknik. Detta är ett förhållningssätt som över längre sikt motverkar investeringar i ny teknik. De nyckeltal som anges kan underskridas under förutsättning att hänsyn tas till teknikutvecklingen som ständigt sker.

Nordisk Miljömärkning:

Det målvärde som beräknas fram (1,0) för en butik bedöms som mycket energisnålt. Det stämmer att denna nivå kan uppnås med idag befintlig teknik. Det är dock inte så vanligt att en butik har all den typ av teknik och installationer som krävs för att nå målvärdet. Dessutom kräver det underhåll och övervakning av systemen för att bibehålla en energieffektiv nivå.

I de tester som Miljömärkning gjort av drygt 50 butiker i Norden har ingen butik nått ned till eller underskridit målvärdet. Att sätta ett målvärde som kräver teknik och installationer som ännu inte är tillgängliga och accepterade på marknaden bedöms som fel eftersom ingen av testbutikerna nått det föreslagna målvärdet.

Den föreslagna övre gränsen 1,9 (i remissen 2.0) som butiken måste uppfylla är medvetet högt satt med tanke på att detta är ett nytt krav. Bara att genomföra beräkningarna ger butiken väldigt mycket ny information och kunskap som tidigare varit okänd. Denna okunskap om energieffektivt har gjort att butiken inte har

efterfrågat något bättre än de gamla och dåligt underhålla systemet som är vanliga idag.

I bedömningen av detta enskilda krav ska det också vägas in att om butiken är ineffektiv och inte får några poäng måste butiken kompensera genom att vara mycket bra på många andra miljöområden: sortiment, avfall, transporter och förbrukningsartiklar.

Vi kommer skärpa kraven under revisionen. Energiverktyget visar att flera butiker kan förbättra sig. Detta kommer motivera till anpassning till ny teknik.

O5 Belysning

Miljøstyrelsen i Danmark:

O5. Kunne det ikke forlanges at der kun anvendes energieffektiv belysning (energiklasse A eller B).

Nordisk Miljömärkning:

Energiverktyget kommer gynna butiker med energieffektiv belysning. Målvärdet i energiverktyget är att energiåtgången för belysningen ska vara 15W/m².

P7 Bedömning av butikens energianvändning

Meny-Ultra Norge:

P7 for de butikker som jeg testet: Kom en under 2, og en over. Jeg føler ikke at de har fått lik behandling.

Nordisk Miljömärkning:

Utfallet i energiverktyget varierar från butik till butik beroende på hur energieffektiva butikerna är.

Naturvårdsverket, Sve

Naturvårdsverket anser att krav och därmed poängsättning för energieffektivitet måste vida överstiga poäng för förnybar energi. Detta för att fortsatt effektivisering inte ska avstanna. Poängfördelning som ytterligare fler poäng för effektivisering kan övervägas.

Nordisk Miljömärkning:

Poängkravet för energieffektivitet ska justeras så det ges mer poäng för detta. Ene mycket energieffektiv butik kan få 9 poäng jämfört med inköp förnybar energi 2 poäng.

P8 Bedömning av butikens koldioxidutsläpp

Meny-Ultra Norge:

P8 Jeg forstod ikke hvordan jeg skal gjøre vurderingen av butikkens CO₂ utslipp

Nordisk Miljömärkning:

CO₂-utsläpp påverkas stort av vilka energikällor butiken använder. Fossila bränslen och elanvändning bidrar tillsammans med köldmedelläckage till CO₂-utsläpp. Genom att reducera elanvändning, användning av fossila bränslen och köldmedelläckage kommer CO₂-utsläppen reduceras och butiken får mer poäng i P8.

P9 Kontroll av energianvändning

Miljøstyrelsen i Danmark:

P9. Dette bør være obligatorisk at overvåge energiforbruget for et miljøledelsessystem som miljømærkning af butikker faktisk er. Et sådant obligatorisk krav bør udvides til også at omfatte vandforbrug, transport og affald, og så indbygges i 1.8. Miljøledelse.

Nordisk Miljömärkning:

Krav P9 ska motivera butikerna att mäta sin energiförbrukning för att kunna få information om butikens energianvändning och kunna reducera sin energianvändning. Det kommer ske en årlig uppföljning av kraven enligt bilaga i kriterierna.

Meny-Ultra Norge:

P9. Energianalyse for hver butikk høres lite fornuftig ut og sløsing med bruk av midler. Vi bygger butikker etter en mal som varierer lite mellom butikkene. En stor vurdering på kjedenivå bør derfor være tilstrekkelig.

Nordisk Miljömärkning:

Nordisk Miljömärkning är en produktmärkning och kraven ska uppfyllas av enskilda produkter, butiker i detta fall. Därför ska den enskilda butiken uppfylla kraven i P9 för att få poäng.

Coop Norge:

Vi stiller spørsmålet om poeng for å gjennomføre enøk-analyse er nødvendig eller ønsket. Det er selvsagt positivt at det gjennomføres analyse, men det er meget vanskelig styrbart hvorvidt analysen faktisk brukes; om det eks. investeres i energieffektiviserende utstyr. Nye og rehabiliterte butikker bygges i stor grad over samme "lest", slik at det ofte vil være de samme energirelaterte forhold som bør forbedres i ulike butikker. Situasjonen er ikke den samme for eldre butikker, eller butikker i eldre bygg, men vi mener at poengkravet er uhensiktsmessig. Hvordan vil kunne være relevant for nye butikker? Vi stiller også spørsmålet hvilke krav som skal eller kan stilles til "kompetent tredjepart"? Skal Miljømerking godkjenne de gjennomførte analysene eller tredjeparten?

Nordisk Miljömärkning:

Det ska definieras bättre i kriterierna vad vi avser med energianalys.

ICA Sverige AB:

Kontroll av energiförbrukning.

Kravet är bra men poängnivån är för låg. En viktig del av lösningen för att komma ner i förbrukning är just uppföljning och därför bör det lyftas fram med en högre poäng. Svanen har angivit att man inte vill styra hur en butik ska bete sig för att få ner sin förbrukning men samtidigt borde man visa vägen mot mätning och analys lite

tydligare. Genom att följa upp förbrukningen får butiken en tydlig bild och kan i nästa steg besluta om förändrade rutiner eller investeringar i ny teknik (ny kyla, förändrad värmeåtervinning etc).

Nordisk Miljömärkning:

Analysen är viktig men tilltagen/åtgärderna att reducera energianvändningen är viktigast. Därför har Nordisk Miljömärkning valt att inte ge så höga poäng för mätningen av energianvändning.

O6 Övertäckning av kyl- och frysdiskar

SOK (FIN):

Övertäckning av kyl- och frysdiskar med locksysteem som används under butikens drifttid borde gynnas mera än plattor eller nattgardiner som används när butiken stängd.

Nordisk Miljömärkning:

Övertäckning av kyl- och frys under drift kommer gynnas av energi- och koldioxidkraven då övertäckningen kommer bidra till en lägre energianvändning och koldioxidemission.

P10 Köldmedel

Meny-Ultra Norge:

Hvordan finner jeg GWP faktor? Hva menes med for eksempel 90 % av kjølemidlene? For oss som har indirekte systemer med lite totalfylling av for eksempel R507, kan vi da slå

Nordisk Miljömärkning:

GWP-faktorer finns i energiberäkningsverktyget. Dessa är standardvärden för olika köldmedel.

Coop Norge:

Tas det hensyn til fyllingsgraden på anleggene? Altså hvor mye er fylt på anlegget av kjølemidler. Vi mener det kan være krevende å skaffe til veie all informasjon om frittstående diskere og anlegg som ikke er nye. Det bør gis klare beskrivelser/illustrasjoner på hvordan dataene skal samles inn. sammen R507 + glykoler som går ut i diskene?

Nordisk Miljömärkning:

Energiverktyget utgår från att kylsystemen fungerar bra d.v.s. att fyllnadsgraden är bra på kylsystemet. När man anger läckage i kylsystemet har vi med två år för att jämna ut effekter av tillfälliga läckage.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Refrigeration and freezer equipment

The requirement for the refrigerant with GPW factor lower than 1 is completely ahead of its time. This technology is in use in only very few stores in Finland and it would require immense investments.

This kind of requirement should be considered in the next criteria version (3.0) at earliest. By that time these refrigerants might be more widely available and more affordable.

At least, if this requirement should stay in the criteria the scoring should be lowered so that the amount of refrigerants with GPW lower than 1 would not have to exceed 50 % even in the 2-point requirement. 1-point requirement could thus require the amount of 20 %. This kind of demand could be reached with having only freezers functioning with such a refrigerant.

It is reasonable that the stand-alone refrigerators and freezers are included in the criteria proposal.

Nordisk Miljömärkning:

There is no requirement for refrigerant with GPW factor lower than 1. If you use those refrigerant you will be rewarded with points though. Compared to energy efficiency you will get little points.

Partor AB Sverige:

Remissvar till Svanenmärkning av livsmedelsbutiker (naturliga köldmedier)

Detta remissvar behandlar frågan huruvida extra svanenpoäng bör tilldelas butiker som använder naturliga köldmedier för livsmedelskyla och även betygssättningen för att befrämja ett aktivt energieffektiviseringsarbete.

Introduktion

I och med debatten om global uppvärmning så ökar kraven på minskade utsläpp av växthusgaser. Därför är det naturligt att debatten om naturliga köldmedier blivit allt större eftersom de, i dagsläget, vanligaste syntetiska köldmedierna är mycket starka växthusgaser (ungefär en faktor tusen gånger starkare än t.ex. koldioxid). Med denna kunskap är det lätt att se vilken stor miljöbesparing det borde vara att fasa ut traditionella köldmedier.

Bakgrund

De poängkriterier som används i dagsläget, gällande butikens tekniska installationer, baseras till stor del på vilka tekniker som används. Poäng ges t.ex. för värmeåtervinning och ”rätt” typ av styrsystem. Detta har lett till följande:

- Poängkriterierna är teknikstyrande.
- Det är i princip omöjligt för Svanen att kontrollera uppgifterna.
- Ingen hänsyn tas till faktisk energi- och miljöprestanda.

TEWI

TEWI – Total Equivalent Warming Impact är ett begrepp som används för att beräkna den totala miljöpåverkan från växthusgaser. Det är en bestämd beräkningsmodell som tar hänsyn till såväl direkta utsläpp (utsläpp av växthusgaser såsom t.ex. köldmedium) som indirekta utsläpp för energi (utsläpp från t.ex. kraft- och värmeproducenter).

Befintlig remiss

I den remiss som behandlas i skrivande stund används en beräkningsmodell för att på ett rättvist sätt jämföra olika butikers energianvändning och påverkan på växthuseffekten. I denna beräkningsmodell används TEWI för att, utifrån dess förutsättningar, jämföra butikens faktiska växthusgasutsläpp med vad det skulle kunna vara med hjälp av optimerad teknik. På så sätt bedöms butikens totala faktiska energi- och miljöprestanda utan att på något sätt vara teknikstyrande. I den remiss som just nu behandlas gällande poängkriterier för Svanenmärkning av livsmedelsbutiker ges dock även poäng för användandet av köldmedier med en GWP-faktor på högst 1. Detta kriterium (P10) leder tillbaka till de problem som finns i de befintliga kriterierna, teknikstyrande istället för en bedömning av butikens totala miljöpåverkan. Kvalitetsmässigt så tillför detta ingenting till poängkriterierna eftersom TEWI redan används för att bestämma total energi- och miljöprestanda (typ, mängd och läckage av köldmedium är en del av TEWI-beräkningarna). Däremot är det en kraftig teknikstyrning.

Ståndpunkt

Med motiveringen ovan så är Partor ABs ståndpunkt att inga poäng bör ges för vilken typ av köldmedium som används i butiken. Vi anser även att energifrågan bör vara starkt förankrad i kriterierna. Därför menar vi att dessa poäng bör flyttas över till kategorin P9 – Kontroll av energiförbrukning och då framför allt poänggivningen för huruvida en energianalys har genomförts av kompetent 3:e part. Detta eftersom det skapar ett intresse att ta fram underlag för framtida förbättringar. Erfarenheten är att detta i sin tur skapar ett vidare intresse att i praktiken även genomföra förbättringarna. Som kommentar på O6 – Övertäckning av kyl- och frysdiskar är vi frågande till hur detta kriterium faktiskt kan kontrolleras.

Nordisk Miljömärkning:

Att ha krav på köldmedium utöver koldioxidemissioner/TEWI kan upplevas som dubbla krav som kan dra åt olika håll. Kraven på köldmedium motiveras av att miljöproblem med köldmedium även kan uppstå utanför butiken. Alltså t.ex. läckage hos producenter och transportörer. Detta omfattas inte av Svanens krav men Svanen vill bidra till en utveckling av köldmedium med låg GWP. Därför vill Nordisk Miljömärkning gynna användandet av köldmedium med låg GWP med ett poängkrav i kriterierna. Det är dock lite poäng som kan erhållas i dessa krav i jämförelse med poäng som kan uppnås i kraven på energianvändning och koldioxidemissioner. Nordisk Miljömärkning vill inte vara teknikstyrande men vill ändå visa vilka typer av köldmedium som kan betraktas som mest miljöanpassade och med minst miljörisker idag och i framtiden. Naturliga köldmedium har mindre miljörisker än t.ex. HCFC eller HFC.

Poängnivån i P10 kan reduceras till ett poäng för att kompensera för att utbredningen av alternativa köldmedium och balansera mot TEWI-beräkningen.

5.5 Avfall

YTV (FIN):

Svanmärkningen borde beakta bättre totalt avfall från butiken och medel för minskning av avfallsmängden. Upplysningar finns te x på YTV's Internetsida (<http://www.ytv.fi/FIN/fiksutoissa/kaupanlala/etsivu.htm>).

Upplysningar om butikernas avfallsmängder har även samlats genom PETRA-system (www.ytv.fi/petra och <http://81.22.160.148/index.php?name=PublicResults&graphIDX=1&year=2007>).

Vi föreslår också att kriterierna borde omfatta uppföljning av matspillet och åtgärder till reduktion av matspillet. Butiker följer spillet och dess kostnader så att det finns statistik för det.

Att förebygga uppstånde av avfall är avsevärt effektivare medel än sortering och återvinning för att öka ekoeffektivitet och förebygga klimatändring. Sortering och återvinning är dock viktiga kriterier för uppstånde avfall. Vid kriterieutveckling bör man komma ihåg att företag ska följa lokala avfallsregler som också omfattar krav för sortering t ex för bioavfall.

Lantbrukscentralen MTK (FIN):

Det krävs ytterligare utvecklingsarbete för att avfallssortering och -hantering ska förverkligas. Bedömningar visar att om allt material som kan återvinnas och återanvändas effektivt sorteras bort skulle avfallsmängden på avstjälningsplatserna i bästa fall minska med upp till 70 % från nuläget. Idag finns det problem beträffande såväl sorteringen, uppsamlingen som hanteringen av det insamlade avfallet. Butiker som beviljats Svanenmärket bör förbinda sig att sortera allt sitt återvinningsbara avfall tydligt i specifika sopkärl och på samma sätt bör avfallsföretagen förbinda sig att hålla isär olika slag av avfall även under uppsamlingen och transporten. För närvarande finns det allvarliga brister speciellt beträffande bearbetning av biologiskt nedbrytbart avfall. På grund av den stora råvarumängden kan processen inte bibehållas som aerobisk, vilket leder till att metan och andra växthusgaser bildas och frigörs – den motverkar sig själv med andra ord. Det är viktigt att ta hand om återvinningen av avfall, det vill säga värdefulla råvaror, under produktens hela kedja, och här har handeln ett ansvar beträffande sorteringen.

INNVENTIA AB Sverige:

Kollade snabbt era krav på emballagehantering i dagligvarubutiker. Då vi arbetar med förpackningar reagerade jag över att er definition inte överensstämmer med befintliga definitioner i lagstiftning. I era kriterierna anger ni:

Återanvändning definieras här som återanvändning, återvinning eller vidareutnyttjande av material och råämnen inklusive kompostering, utnyttjande av organiskt avfall för produktion av biogas och returemballage. Inte förbränning (med undantag av transportemballage av trä).

Enligt förpackningsdirektivet (EU 1994/62):

återanvändning = användning av samma emballage flera gånger

återvinning = materialåtervinning, energiutvinning eller biologisk behandling

materialutvinning = materialåtervinning eller biologisk behandling

Nordisk Miljömärkning:

Nordisk Miljömärkning har gjort undantag för spill som uppstår från butikens beredning av mat eller från offentliga restaurang då detta avfall hade uppstått i hushållen om maten i stället tillagades där. I övrigt ska allt avfall inräknas upp och uppfylla kravet O7 och poängsättas i krav P11.

Definitionerna har förtydligats i kriterierna efter remissen.

Statens energimyndighet Sverige:

Livsmedel som kastas av butiken. Avgörande för hur mycket livsmedel som måste kastas av butiken är delvis beroende av hur väl personalen lyckats möta efterfrågan av respektive livsmedel i sin beställning. Märkningssystemet innehåller inte någon beräkningsmodell som tar hänsyn till mängden livsmedel som kasseras innan den når konsumentledet.

Nordisk Miljömärkning:

Miljömärkningen känner väl till problematiken med livsmedel som slängs och att butiken själv kan påverka detta genom att aktivt arbeta med frågan. Olika sätt att ställa krav på mängden inkurans har övervägts utan att något bra sätt har kommit fram. Några av anledningarna är att butiker mäter mängden inkurans på olika sätt och att olika butikstyper genererar olika stor mängd inkurans. Eftersom mängden inkurans direkt påverkar butikens ekonomiska resultat borde det vara incitament nog till att arbeta med frågan i butik. Miljömärkningen är öppna för förslag hur mängden inkurans kan mätas och bedöms. Livsmedel som kastas av butiken ingår i avfallsmängderna som det ställs krav på i kravet O7 och poängsätts i krav P11.

Fagerhult Sverige:

Man borde ha en plan för hur man hanterar återvinningen av ljuskällor.

Nordisk Miljömärkning:

Ljuskällor som lysrör och glödlampor klassas som farligt avfall som enligt lag ska omhändertas. Varken glödlampor eller lågenergilampor får slängas i hushållsavfallet, utan måste lämnas in på särskilda platser. Oftast är det kommunens återvinningscentral eller miljöstation där det finns speciella kärl för olika typer av lampor. Ibland finns också hushållsnära insamling med särskilda kärl.

Anledningen till att det är viktigt att glödlampor och lågenergilampor lämnas på rätt ställe är att de innehåller miljöskadliga ämnen. När de lämnas tillbaks går de till en miljöriktig behandling och så mycket som möjligt återvinns. Den Svanenmärkta butiken ska genom anslag eller broschyrer ge kunden information om var förpackningar (glas, papper plast, metall etc.), batterier och farligt avfall kan lämnas för återvinning, t.ex. var närmsta återvinningsstation finns enligt krav O9.

Svensk Dagligvaruhandel:

Svensk Dagligvaruhandel anser att det bör göras en strikt uppdelning av avfall och material till återvinning under två olika rubriker. Även om den praktiska hanteringen inte kommer att skilja särskilt mycket från det som beskrivs, så är det mycket väsentligt att premiera en hantering så högt upp i avfalls hierarkin som möjligt. Miljömärkningen ska vara en föregångare, och som sådan peka ut lösningar eller riktningar. Kommissionen har på en del håll redan börjat skriva "end-of-waste society" just för att markera att den gamla avfallsdefinitionen inte är optimal. Just den typen av riktningsskildringar är det synnerligen viktigt att Svanen fångar upp.
O9

Svensk Dagligvaruhandel anser att detta är en felaktig rubrik eftersom den berör dels producentansvarsmaterial och dels farligt avfall. Det är två helt skilda saker. Det är

dessutom felaktigt att skriva "...som butiken har krav på att ta emot...". För det första är inte förpackningar som samlas in i ett av producenterna uppsatt system att definiera som avfall. För det andra har inte butikerna krav på ta emot uttjänta förpackningar och definitivt inte farligt avfall. De farliga avfall butiken säljer??? Ändra definition i krav O9.

Rubriken bör vara Hantering av uttjänta förpackningar och varor.
Svensk Dagligvaruhandel föreslår därför att hela avsnittet 1.5 tydliggörs utifrån det ovan.

I grönboken om Bio waste skriver Kommissionen att mycket tyder på att det mest effektiva sättet att använda organiskt material är att först röta det för att få biogas och sedan använda rötresten till jordförbättring. Detta borde tas upp på något sätt framförallt istället för jämförelsen mellan kompostering och förbränning.

Vad det gäller sortering av uttjänta produkter ställs det krav på konsumentinformation. Det vore på sin plats att även ställa krav på information om vad av de produkter som säljs i dagligvaruhandeln som INTE är lämpliga att spola ner i toaletten. Om det inte går att få med detta helt nya inslag denna gång kan detta vara något för kommande kriterier.

Nordisk Miljömärkning:

Det har förtydligats i kraven att kravet gäller att butiken ska informera kunder hur de kan lämna förpackningar för återvinning. Det handlar inte om material "...som butiken har krav på att ta emot...". Detta stycke har tagits bort.

Kraven på hantering av biologiskt avfall är i första hand avsedda att butikerna ska se till att de sorteras ut från det osorterade avfallet som inte går till återvinning/återanvändning. Butikernas möjlighet att påverka om det går till rötning eller kompostering har vi bedömt som svårt. Vi har lagt till att butiker kan få 0,5 poäng om de lämnar biologisk avfall/livsmedelsrester till bönder som kan använda detta som t.ex. djurfoder.

O7 Osorterat avfall (som går till deponi eller förbränning)

Coop Norge:

Maksimalt 25 % restavfallsandel er et relativt amisiøst krav. Det er beskrevet at man ved beregning av avfallsmengde skal medregne transportavfall og returemballasje. Vi mener dette må defineres bedre. En del organisk avfall håndteres emballert, og man kan ikke kreve at denne emballasjen skal regnes separat. Videre, begrepet returemballasje brukes gjerne om kasser, bakker mv. Dette kan heller ikke regnes inn. Vi anbefaler at man beskriver hvilke typer returemballasje som ikke inkluderes i kravet; dvs. ulike typer lastbærere som paller, bur, kasser og bakker.

Miljøstyrelsen i Danmark:

Miljøstyrelsen mener at en svanemærket butik i Danmark og Norge bør stilles overfor samme krav til sortering, og forslår for alle lande det samme krav, 7.500 kg pr. omsat Euro.

Nordisk Miljömärkning:

DK: Kravniveauet er det samme men i og med at prisindekset er forskelligt i Norden og kravet er sat i forhold til omsætning så er kravet reguleret efter dette prisindeks.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

I was surprised to see that the limits for unsorted waste have raised. It is probably good because of the new, upcoming regulations about animal by-products in all European countries. The scoring still seems quite hard.

Nordic Ecolabelling:

Kraven för avfall är anpassade till att de nordiska länder har olika livsmedelspriser. Eftersom livsmedel är dyrare i Norge och att butikernas omsättning alltså är högre blir det norska gränsvärdet i krav O7 lägre än för de andra nordiska länderna.

The criteria proposal includes several changes, the end result is that the limits concerning waste in reality has gotten harder.

SOK (FIN):

Omsättning exklusive moms är dålig mätare för butiken. En bättre mätare vore total försäljning eller försäljning av dagligvaror.

Vad är skillnaden på omsättning – total försäljning?

Nordisk Miljömärkning:

Vi har valt att ha omsättning utan moms/mervärdesskatt då denna skat kan variera i de olika länderna. Omsättningen är butikens totala försäljning. Undantag görs verksamheter i butiken som inte omfattas av Svanenlicensen.

Bergendahlgruppen AB Sverige:

Vad avses med begreppet "...beredning av mat" ? I vanligt språkbruk låter det som matlagning, men vi vill tolka det som att vi även kan räkna bort avfall från styckning och fiskhantering.

Nordisk Miljömärkning:

Avsikten är avfall från styckning och fiskhantering får räknas bort om mängden kan anges. Miljömärkningen ska inte styra var kött styckas. Med stor sannolikhet uppstår samma mängd avfall från styckning om det kör i butiken eller på annan plats.

DK: vi skal definere grænsen for hvornår man kan trække madaffald fra. Kan man også når butikken har en fiske afdeling der har fisk eaffald eller en delikatesse som sælger færdigretter som fiskefilleter, leverpostej m.m.

O8 Butikens källsortering

Miljøstyrelsen i Danmark:

Miljøstyrelsen mener, at det bør være obligatorisk at sortere i flere fraktioner, og minimum papir, pap, glas og metal. Ved en del flaskeautomater henstiller kunder i Danmark ikke-pantbelagte emballager af f.eks. glas. Dette bør en miljømærket butik sørge for bliver sorteret korrekt.

Nordisk Miljømærkning:

I kravet ser man på total mengde usortert avfall, dette kravet vil være umulig å oppfylle dersom man ikke har en høy grad av kildesortering. Vi har også et poengkrav som motiverer for sortering. En dagligvarebutikk har store mengder pap, mykplast og organisk avfall. Derfor har vi et obligatorisk krav hvor minst to av disse skal være med. En dagligvarebutikk har for eksempel sjelden særlig mengde med metall- og papiravfall. Se også oppdatert bakgrunnsdokument for argumentasjon til kravene.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Then I have to comment on sorting in O8. As far as the Finnish retailers are concerned glass should definitely not be one of the four fractions in O8. In Finland we get such small amounts of glass in grocery stores that collecting these small streams from all over this sparsely populated country is nearly senseless logistically. Sorting just for the sake of sorting does not make sense when it is not good for the environment, seen the whole picture.

On the other hand, if wood in O8 means that wooden, returnable transport waste is taken into consideration, it makes no difference in the Finnish scale if glass is one of the four obligatory fractions in O8. We would not like to start sorting it in our stores because of the reasons stated above.

Why isn't incineration mentioned in either O8 or P12? Non-combustible waste is anyway.

Nordisk Miljömärkning:

Med non-combustible waste (ikke brennbare fraksjonen) mener Nordisk Miljömärkning den delen av det usorterte avfallet som ikke kan brennes og som forbrenningsanleggene helst ikke vil ha i ovnene sine. Denne fraksjonen vil da omfatte, glass, metal, porselen osv dersom ikke dette sorteres ut i egne fraksjoner. Regnes som usortert avfall. Ej-brännbart avfall som sorteras ut ska räknas in fraktionen "osorterat" avfall.

O9 Källsortering för kunder

Coop Danmark A/S:

Generelt har vi stor skepsis så snart det omhandler kildesortering af affald for butikkens kunder. Både hvad angår skiltning og især hvad angår det at modtage affald fra kunderne. Vi har meget svært ved at se, at det er butikkens opgave at oplyse om, hvor den nærmeste genbrugsstation findes. For det første er det langt fra sikkert, at man bor i nærheden af butikken, og for det andet kan vi eksempelvis ikke se, at det er SuperBrugsen i Bagsværd's opgave at oplyse adressen på genbrugsstationen i Herlev –

Svanemærket eller ej. I Danmark er og bliver det kommunernes ret og pligt at håndtere affaldet og henvise til korrekt bortskaffelse. I Coop (og den øvrige detailhandel i Danmark) ønsker vi ikke at modtage affald via vores butikker. Noget andet er, hvis de kommunale myndigheder ønsker at opstille beholdere til eksempelvis papir, glas og batterier. Her skal det fremgå mere tydeligt, i hvilken grad man kan opnå point for at have sådanne beholdere opstillet på for eksempel parkeringspladsen.

Nordisk Miljömärkning:

Vi forstår det som Coop Danmark har misoppfattet kravet noe. Dette kravet gjelder informasjon til kunde om for eksempel hvor kommunen har satt ut nærmeste beholder for glass eller hvor i butikken kunden kan levere sine brukte sparepærer. Dette krever ikke mer av butikken enn at de for eksempel henger opp en A4 plakat ved flaskemottaket. Særlig kunder som ikke er kjent på stedet vil setter stor pris på en slik informasjon.

Miljøstyrelsen i Danmark:

Miljøstyrelsen er usikker på dette krav. Især den svenske tekst er uklar "... som butikken har krav på att ta emot kan lämnas för återvinning, t.ex. var närmsta återvinningsstation finns". "... som butikken har krav på att ta emot ..." fremgår ikke af den engelske tekst, og det er uklart om butikken skal tage imod og sortere affald fra kunderne. Miljøstyrelsen finder det udmærket at butikken informerer om bl.a. affald fra de produkter som kunderne køber i butikken, men i såfald skal informationen være i overensstemmelse med det som den relevante kommune, hvori butikken er beliggende i, oplyser om.

Bergendahlgruppen AB Sverige:

Vi saknar fraktionen "brännbart"
MOTIVERING; denna fraktion finns faktiskt i många kommuner som en sorteringsgrund (innefattar inte pappkartonger, hårda plastförpackningar, glas etc)

Nordisk Miljömärkning:

Olika begrepp för att beskriva det som inte sorterats används över hela norden. Vi har valt begreppet "osorterat" som i detta kriteriedokument även omfattar det som ofta benämns "brännbart" i Sverige.

P11 Osorterat avfall (som går till deponi eller förbränning)

Miljøstyrelsen i Danmark:

P11. Der er igen forskel på point hvad angår affald. En svanemærket butik i Sverige såvel som Finland bør stilles overfor samme skrappe krav, når det er pointgivende.

Nordisk Miljömärkning:

Kravniveauet er det samme men i og med at prisindekset/livsmedelspriserna er forskelligt i Norden og kravet er sat i forhold tilomsætning så er kravet reguleret efter dette prisindeks.

P14 Organsikt avfall

SOK (FIN)

Det organiska avfallet till biogasproduktion avgränsar alternativa teknologier. (Organiska avfallet kan användas t ex till bioetanolproduktion).

Nordisk Miljömärkning:

Om det organiska avfallet kan användas till bioetanolproduktion ska det kunna ges poäng. Vi har förtydligat att kravet ger poäng om det organiska avfallet sorteras ut av butiken.

Naturvårdsverket, Sve

Kriterierna bör fortsatt styra mot ökad utsortering av organiskt avfall för biologiskt behandling. Det främsta skälet är möjlighet till återföring av växtnäring. Vid biogasproduktion produceras dessutom biogas, ett miljövänligt och förnyelsebart bränsle. Att samhället bör styra mot biologisk behandling av matavfall har stöd i miljömålen. Det finns en målsättning i delmålet om avfall, under miljömålet God bebyggd miljö att minst 35 procent av matavfallet från hushåll, storkök, restauranger och butiker ska återvinnas genom biologisk behandling till år 2010.

Nordisk Miljömärkning:

Det ges poäng om det organiska avfallet kan användas sorteras ut och går till kompostering eller biogasproduktion. I tillägg har det obligatoriska kravet O7 och poängkravet P11 effekten att poäng ges till de butiker som reducerar sitt osorterade avfall vilket gynnar omhändertagande av organiskt avfall.

5.6 Transporter

Helsedirektoratet, Norge:

Helsedirektoratet ønsker at Miljømerking fremhever krav til klimautslipp ved transport og/eller produksjon – dersom dette ikke allerede inngår i Svanemerkingen. Norske myndigheter ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Teknologirådet har laget en rapport ” Matens klimaspor” (2008/1) der fremkommer at 76 % av Norges befolkning ønsker informasjon om klimabelastingen av maten de kjøper. Sannsynligvis gjelder dette også for andre produkter.

Svensk Fjärrvärme AB:

Utöver detta kan jag inte frånhålla mig att önska att några krav eller liknande på närodlade, inte bara ekologiska, produkter införs i kriterierna. Transporterna utgör som ni påpekar en mycket stor miljöbelastning avseende dagligvaror.

Nordisk Miljömärkning:

Transportkravene i kriterierne går på de tiltag som enten butikken eller de transportleverandører, som butikken anvender, kan gøre. F.eks. indkøbe køretøjer i euronorm 5 eller 4 anvende ecodriving m.m. Som udgangspunkt ser Miljømærkningen positivt på lokalt producerede varer. I baggrundsdokumentets kap. 5.5 fremgår det, at det ikke altid vil give mening at stille krav til f.eks. transport afstand for dagligvarer, som sælges i butikken. Det er ikke altid, mindst miljøbelastende at købe ”lokale” varer, da det skal ses som et helhedsbillede og energi

brugt til f.eks. drivhus kan gøre, at nationale tomater ikke altid er de mindst miljøbelastende. Et sådan krav vil samtidig kræve meget dokumentation for varene i butikken. Derudover vil det være svært at opstille enkle rammer for hvad er "lokalt" producerede varer, da afstandene ofte er større i f.eks. i Norge end i Danmark og udbuddet er varer kan variere meget alt efter hvilket produkt der er tale om. Miljømærkningen har derfor pga. dårlig styrbarhed og svingende relevans valgt ikke at stille krav til dette varenes transportafstand.

Miljøstyrelsen i Danmark:

O-krav. En butik der betjenes af den tilknyttet kæde bør kun få transporteret varer til/fra af lastbiler med påmonteret partikelfilter.

Nordisk Miljömärkning:

Vi har valgt at lave et point krav her for ikke at udelukke mindre butikker, der ikke indgår i en større kæde og dermed har sværere ved at stille krav til deres transportører i og med de kun er en enkelt butik. Færdselsstyrelsen i Danmark oplyser at det ikke er muligt at eftermontere partikel filtre på Euronorm 4 og 5. Euronormerne stiller krav til partikel udslippet, som for Euronorm 4 og 5 er reduceret med 80 %. Der stilles derfor ikke længere krav om partikelfiltre i kriterierne, men her gives point ved anvendelse af Euronorm 4 og 5.

Statens energimyndighet Sverige:

Butikens lokalisering med avseende på tillgänglighet till kollektivtrafik. När det gäller möjligheterna att minska miljöpåverkan avseende transporter bör hänsyn tas till vilka möjligheter kunderna har att utnyttja kollektiva transportmedel.

Nordisk Miljömärkning:

Denne type krav er blevet overvejet, men vi er kommet frem til krav koblet til kollektiv trafik er svært at formulere og har lille styrbarhed. Udbuddet af kollektivtrafik i Norden og også meget forskelligt hvilket også vil gøre det svært at udforme et sådant krav. Samtidig vil et sådan krav oftere vil præmiere butikker i byerne og ikke de lokale butikker i de mindre byer. At der findes butikker ude i de små samfund gør at de lokale ikke behøver tage bilen for at købe ind.

P15 Transportörer (P16 i remissen)

Suomen Lähikauppa Oy (FIN)

I think it is far too early to expect transporting companies to use swan-labelled tires or fuel. This kind of requirement should be considered in the next criteria version (3.0) at earliest. I realise that the meaning is to lead consuming towards ecolabelled goods but I would like to challenge the idea because point scoring for grocery stores in this criterion is already hard as it is. Transport companies are a completely different business and these things should be noted when they get their own ecolabelling criterion.

Nordisk Miljömärkning:

Miljömärkningen arbejder mod en større efterspørgsel af miljømærkede produkter og dermed en mere bæredygtig produktion. Vi er opmærksomme på at udbuddet af produkter som svanemærket biobrændstof og svanemærkede bildæk er meget begrænset på nuværende tidspunkt. Dette tages med i den endelige fastsættelse af antallet af minimums point, som den Svanemærkede butik skal opnå. Kravet er lagt sammen med kravet til butikkens transportører og hedder nu P17, så vægten at det point der kan hentes her er derfor blevet mindre..

Coop Danmark A/S:

I Coop ejer vi ikke selv de lastbiler, der kører fra lager til vores butikker, men har i stedet aftaler med en række vognmænd. Det kan derfor være meget vanskeligt at sikre, hvilke specifikke biler, der kører til en bestemt butik. Det er ligeledes et område, hvor de enkelte butikker har meget ringe indflydelse på planlægning mv.

I kravene skal det derfor specificeres, om kravet gælder vognparken generelt, eller om det gælder de enkelte biler, der kører til den butik, der ansøger om miljømærkning. I Coop mener vi, at det skal gælde vognparken generelt, da det dels vil være lettere at kontrollere og det dels vil have en større miljøforbedrende effekt, end hvis der er én eller to specifikke biler, der må køre til en given butik med deraf følgende usmidig kørselsplanlægning.

Nordisk Miljömärkning:

Kravet gælder transportørens samlede vognpark og ikke kun de biler der kører specifikt til den svanemærkede butik, da det vil være meget svært at styre. Kravformulering gøres tydelig, så dette fremgår af teksten.

P16 Transportører lastbilar (P17 Diesellastbilar i remissen)

SOK (FIN):

EuroNorm5 är för strängt krav. (Det tar många år innan dessa bilar används i Finland.).

Nordisk Miljömärkning:

Kravet er et point krav og skal præmiere de butikker, der anvender transportører som ligger i den bedste ende mht. vognparkens andel af euronorm 4 og 5 køretøjer. Euronorm 5 trådte i kraft fra 1. oktober 2009 ved registrering (Færdselsstyrelsen DK). Så ved ny indkøb vil det være Euronorm 5 fra nu af. Man kan dog ikke forvente at mange transportører allerede nu har en meget høj andel af Euronorm 5 og vi vil derfor udvide P16 til også at give point når transportøren har en høj andel Euronorm 4.

Det er nu muligt at hente max. 2 point i dette krav i forhold til 3 i den forrige version af kriterierne. Årsagen er at det er svært for en del butikker at opnå point i transport kapitlet generelt, så kapitlet skal ikke vægte så tungt pointmæssigt. Da Euronorm 4 og 5 kun adskiller sig på grænseværdien for NOx udslip er det valgt at udforme kravet så der er mulighed for at hente point på begge Euronormer.

P17 Drivmedel till fordon (transportörer och butikens egna bilar) (P18 Drivmedel i remissen)

Coop Danmark A/S:

Hvad angår P17 drivmidler. I Danmark er det ikke muligt at vælge Svanemærket brændstof, og det er heller ikke muligt at vælge brændstof med 30 % fornybart brændstof iblandet. Vi er vel vidende, at det ikke er et obligatorisk krav, men det er 1,5 point som vil være umulige at opnå, og som i sidste ende kan blive udslagsgivende for Svanemærkning eller ej.

ICA Sverige AB:

Drivmedel

Med tanke på att det endast finns en licens för Svanenmärkt bränsle anser ICA att det är en för liten marknad i förhållande till det krav Svanen ställer. Det framstår tydligt att Svanen vill lyfta fram dessa bränslen men det blir en ojämlig bedömning jämfört med andra förnybara bränslen. För många åkerier är det en tillräcklig utmaning att köra på förnybara drivmedel och därför borde även förnybara drivmedel ge 1,5 p.

Svensk Dagligvaruhandel:

Det är inte ämnat att påskynda användningen av förnybara drivmedel om det endast ställs krav till det enda Svan märkta bränslet som idag finns. Svensk Dagligvaruhandel menar att det är av stor vikt att premiera användningen av förnybara bränslen som sådana.

Nordisk Miljömärkning:

Ved Svanemærket brændstof sikres at 1/3 består af fornybar råvarer og at råvareproduktionen ikke har en negativ klimapåvirkning da kriterierne for svanemærket brændstof ser på hele produktets livscyklus. Det er derfor valgt kun at præmiere Svanemærket biobrændstof. For biobrændstof uden Svanen er der ingen sikring for CO₂ belastningen i forbindelse med råvareproduktionen.

Miljømærkningen arbejder mod en større efterspørgsel af miljømærkede produkter og dermed en mere bæredygtig produktion. Vi er opmærksomme på at udbuddet af svanemærket biobrændstof er meget begrænset på nuværende tidspunkt. Dette tages med i den endelige fastsættelse af antallet af minimums point, butikken skal opnå. Indkøb af Svanemærket brændstof har fået lavere vægtning i transport kapitlet. Dette er gjort ved at slå de tidligere krav for henholdsvis brændstof til butikkens egen biler og brændstof til transportørens biler sammen i et krav med mulighed for max. 1 point og en tilsvarende sænkning i kapitlets totale pointsum. Samtidig gives nu også point hvis butikken har en elbil.

P18 Köldmedium i frys- och kylbilar (P19 i remissen)

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

I have to point out the same thoughts about the refrigerant here in P18 as in 1.4.

ICA Sverige AB:

ICA har sedan tidigare ställt krav på CO₂-aggregat i alla frys-bilar from 1/1 2009. Men på grund av bristande tillgång på tankstationer kommer kravet inte att kunna

genomdrivas inom tidsramen. ICA vill med detta belysa att kravet är bra men att det kan vara svårt för många butiker att uppfylla det till dess att nätet med tankstationer är mer utbyggt.

Nordisk Miljömärkning:

Anvendelsen af CO₂ i køle- og frysebiler endnu ikke er særlig udbredt i Norden og tilgangen kan være begrænset. Det er dog en udvikling som Miljømærkningen gerne vil støtte og præmiere med 0,5 point. Da kriterierne samtidig vil skulle gælde i minimum 4 år frem, mener vi at kravet er relevant som point krav. Der vil blive taget højde for, at det er svært at få point i dette krav i den samlede pointsum som butikken skal opnå som minimum.

P20 Elkontakt för kyl- och frysbilars aggregat

Coop Norge:

I bakgrunnsdokumentet er det beskrevet at dette var meget vanskelig gjennomførbart - bør det da tas med? - Og er det en praktisk/effektiv innretning?

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Does P20 mean electric power connection in the warehouse or at the store?

Nordisk Miljömärkning:

Miljømærkningen er blevet gjort opmærksom på at det sjældent er tilfældet at lastbiler kører i tomgang men de læsset af ved butikken. Kravet er derfor ikke meget relevant og medtages ikke i kriterierne.

P19 Laddstation för elbilar

ICA Sverige AB:

Laddstationer för elbilar

I sak är kravet bra men ICAs uppfattning är att ytterst få butiker kommer att kunna uppfylla detta krav. Det är antagligen bara stora butiker som kommer att kunna genomföra detta inom den närmaste framtiden och det förutsätter i de flesta fall ett samarbete med en framsynt nätägare/elleverantör på orten. Dessutom kan man ställa detta poänggivande krav i relation till poängen för förnybar el och se miljönyttan med en laddstolpe i proportion till om hela butiken har förnybar el i butiksdriften.

Nordisk Miljömärkning:

Dagens elbiler har ved bykørsel et energiforbrug, der ligger lavere end tilsvarende benzinbiler og er emissionsfri, hvad har stor betydning for luftforureningen i byerne. Derudover har elbiler et betydeligt udviklingspotentiale i retning af mere energieffektiv teknologi. Netop nu er der en kraftig udvikling i gang mht. udbredelsen af elbiler og det forventes at der vil ske rigtig meget de kommende år. Det er en udvikling Miljømærkningen gerne vil støtte op om. Det er oplagt at butikker mod betaling tilbyder mulighed for at oplade elbiler mens kunder gør sine indkøb, da bilen alligevel står stille. Der er derfor mulighed for at hente point for butikker der enten tilbyder mulighed for opladning af elbiler.

Helsedirektoratet, Norge:

Helsedirektoratet ønsker at Miljømerking fremhever krav til klimautslipp ved transport og/eller produksjon – dersom dette ikke allerede inngår i Svanemerkingen. Norske myndigheter ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Teknologirådet har laget en rapport ” Matens klimaspor” (2008/1) der fremkommer at 76 % av Norges befolkning ønsker informasjon om klimabelastingen av maten de kjøper. Sannsynligvis gjelder dette også for andre produkter.

Nordisk Miljömärkning:

Tack för synpunkterna. Kraven i kapitel 1.6 handlar just om transporterna av mat med mera till butik. Nordisk Miljömärkning ställer krav på butiker som reducerar dess klimatpåverkan. Styrbarheten för transporter är svår för butiker som ofta anlitar entreprenörer för transporter. Det ställs krav för att reducera transporters klimateffekter men det ställs i huvudsak krav på att butiken ska reducera sin energianvändning. Detta ger en reducereing av butikens klimatpåverkan, se barkgrundsdokument.

5.7 Förbrukningsartiklar

O11 Miljömärkta produkter

***BRANSCHFÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELL OCH INSTITUTIONELL
HYGIEN Sverige:***

Kravet säger att ”Butiken ska använda miljömärkta produkter för golvrengöring, sanitetsrengöring, allrengöring, handdiskmedel, handtvål...” I noten under anges att ”Undantag kan ges om myndigheterna har särskilda krav på rengöring”.

Vår spontana kommentar är: Klart att myndigheterna har särskilda krav på rengöring! Detta beror på att livsmedelsbutiker ingår i livsmedelslagstiftningens definition av storhushåll och ska därför uppfylla lagstiftningens hygienkrav, vilket bl a omfattar HACCP-analys (Hazard Analysis Critical Control Point).

Kravet på livsmedelshygiene måste enligt vår uppfattning ha högre prioritet än kravet på miljömärkning. Vi är därför kritiska till kriterieförslaget obligatoriska krav =11 ”Butiken ska använda miljömärkta produkter...”.

Nordisk Miljömärkning:

Undantaget gäller om livsmedelslagstiftningen inte kan upprätthållas med miljömärkta produkter. Lagen går alltid före våra kriterier.

O12 Plastfilm

Coop Norge:

Det bør gis unntak for PVC som brukes i plastmaterialet i eks. syltetøylokk, da gode alternativer ikke finnes p.t.

Nordisk Miljömärkning:

Syltlokk omfattas inte av detta krav. Det ska förtydligas i kraven.

Miljøstyrelsen i Danmark

012. PVC/PVDC film. Det vil være uforståeligt for mange brugere af en svanemærket butik, at der kan anvendes pvc-film til indpakning af varer. Der findes alternativer, og derfor bør det nu være et obligatorisk krav om ikke at anvende pvc-film, idet der ikke findes indsamlingsordninger for denne affaldsfraktion hos forbrugerne. Miljøstyrelsen kan støtte kravet om ikke at anvende ftalater.

European Polyvinyl Film Manufacturers Association:

We are an independent association of European polyvinyl film manufacturers representing most of the leading manufacturers of PVC film in the European market. Our goal is to increase trust in PVC films sold on the European market and to develop appropriate quality standards for the manufacturing and final use of PVC.

It has come to our attention that you wish to exclude PVC from European standards. We consider your proposal to be inappropriate and discriminatory as there is no scientific proof to suggest that food contact approved PVC packaging products are harmful to the environment or health.

As you may know, PVC does not deplete the planet's fossil fuel reserves in the same way as many other plastics do. This is due to the fact that more than 50 % of this product is derived from common salt. Furthermore, in the case of food contact approved PVC films, food packed with this type of packaging can be packed with a fraction of plastic packaging when compared to other plastic packaging types. This is due to the fact that PVC films are significantly thinner than other type of film that is made from alternative food contact approved plastics. So it can be demonstrated that PVC food packaging films can be considered as minimal packaging.

European food contact legislation forbids use of heavy metals in all food contact approved plastics. Under European law it is illegal to put any type of phthalates into PVC films which is intended to come into contact with fatty food. This restriction does not apply to alternative plastics intended for food contact. Moreover, EPFMA members do not use, and in the last 20 years or so, have not used any type of phthalate plasticizer in PVC film for food contact (all food types, i.e. fatty and aqueous foods).

There is credible scientific evidence which proves that PVC does not create dioxins when properly incinerated to best practice standards.

In summary, we consider PVC plastics intended for food contact applications to be one of the most environmentally friendly packaging materials used in the market today.

Therefore we kindly ask you to rescind of excluding PVC from your Ecolabel.

Myrvold Nordic AB Sverige:

Kan inte sätta mig in i hela förslaget men stödjer de nya kriterierna för PVC hantering.

Nordisk Miljömärkning:

VI har valt att utesluta PVC från central packning av då det finns alternativ för denna packning och det är inte inga problem med hanteringen av den alternativa plastfilmen

när det packas centralt för butikskedjor. Inne i butiker har vi inte uteslutet PVC-film från packning då butikspersonal har svårt att hantera alternativet till PVC. I likhet med plastfilm i butiken används engångsplasthandskar av PVC i butikerna. Det finns alternativ till PVC-handskar (nitril och latex) men butikerna är inte alltid beredda att ersätta PVC-handskar med andra plasthandskar. Nordisk Miljömärkning har valt at ha poängkrav för PVC-film och –engångshandskar

O13 Rengöringsmedel (O14 i remissen)

Coop Norge:

Det bør kunne gis unntak fra kravet for butikker med manuell ferskvare, som benytter klor i enkelte sammenheng – eks. for desinfeksjon og for å fjerne misfarging på utstyret i ferskvareavdelingen.

Nordisk Miljömärkning:

Undantag kan ges om myndigheter har särskilda krav på rengöring. Desinfektion borde kunna räknas in här om det är motiverat.

P20 Plastfilm (P22 i remissen)

Miljöförbundet Jordens Vänner Sverige:

Har dock en fråga: P 22 är lite konstigt formulerat; om innebörden är riktig, kan man kanske säga att PE-film används i viss mån för emballering i butiken, i stället. Resonemanget kanske kan utvecklas lite i bakgrundstexten också, där står att man kan emballera utan PVC eller PVDC nu, sid. 28. Om det är PE-film man använder och inget annat också, så borde det väl stå PE-film där med. Det är lite öppet för missförstånd som det står nu.

Nordisk Miljömärkning:

Kravet är tyvärr lite svårformulerat. Kravet anger att PVC och PVDC inte får användas om butiken vill få poäng. Svanens vill dock inte styra hur butiken löser inpackning av varor utan dessa plastsorter. Texten i bakgrundsdokumentet justeras. (se på det reviderade bakgrundsdokumentet)

P22 Städkemikalier (P23 i remissen)

Coop Norge:

Kravene tilsier at det ikke kan benyttes kjemikalier for rengjøring av personalrom og kontorer. Vi mener det kan være behov for å bruke kjemikalier ved rengjøring av toaletter/garderober samt spisesom (eller kjøkken i spiserom). Det bør derfor gjøres unntak for dette, eller at man definerer personalsom og kontorer tydeligere.

Coop Danmark A/S:

Her fremgår det, at man kan opnå point for rengøring uden kemikalier i personalerum og kontorer. Det bør specificeres, hvad der menes med kemikalier, og hvad der menes med personalerum. I en frokoststue vil der blive brugt sulfo eller maskinopvaskemiddel til opvask – er det så et kemikalie til rengøring? Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ofte kun forefindes en frokoststue og et kontor, hvor

mange medarbejdere har adgang, og som derfor bliver meget beskidt. Det er derfor at point der er vanskeligt at opnå for de fleste af Coops butikker.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Would it not be good to clean staff areas and office space even sometimes (once a month?) with chemicals as far as they are ecolabelled? Could P23 concern only **daily** cleaning?

BRANSCHFÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELL OCH INSTITUTIONELL HYGIEN:

Här ställs kravet att ”Städning av personalrum och kontorsutrymmen utförs utan kemikalier, t ex med mikrofiberdukar (vatten får användas)”. Personalrum är ett odefinierat begrepp, men kan naturligtvis omfatta t ex lunchrum, hygienutrymmen o dyl med varierande smutsighetsgrad och hygienkrav. Vi menar därför att kravet behöver modifieras. Vid behov måste användning av rengöringsmedel accepteras!

Nordisk Miljömärkning:

Vi förtydligar texten avseende ”personalrum” och att det gäller daglig städning. Vi förtydligar också vilka utrymmen där det kan användas kemikalier vid behov.

P23 Inventarier, förbrukningsartiklar och tjänster (P25 i remissen)

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Does the table 4 include the chemicals used by the cleaning company?

The headline of P24 says that maximum points are 4, but I count 6 points since services and equipment count for one point each.

Nordisk Miljömärkning:

Produkter som används av städningsfirma omfattas i tabellen 4. Totalpoäng för P23 är maximalt 4.

ICA Sverige AB:

Inventarier, förbrukningsartiklar och tjänster

Det bör framgå att man endast kan få poäng en gång per kategori. Dessutom borde det finnas en Övrigt-kategori som kan ge poäng i de fall butiken själv har köpt in en miljömärkt vara eller tjänst som inte är specificerad i tabell 4.

Nordisk Miljömärkning:

Produkter som premieras i andra krav i kriterierna kan inte få poäng här. Vi lägger till en ” Övrigt-kategori”.

BRANSCHFÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELL OCH INSTITUTIONELL HYGIEN Sverige:

De krav som ställs i kriterierna beträffande andelen (≥ 90 % av inköpsvolymen) miljömärkta produkter, på de produktområden som är relevanta för våra medlemsföretag, anser vi är diskriminerande och konkurrensbegränsande, eftersom de ”tvingar” in produkter i Nordiska Svanens miljömärkningssystem.

Vår uppfattning är att kriterierna ska verka för miljönyttan, snarare än för att specifikt gynna miljömärkning. Därför anser vi att Nordiska Svanen ska acceptera likvärdiga produkter, dvs produkter som uppfyller specificerade krav/kriterier. Vårt förslag är att produkter som uppfyller Miljöstyrningsrådets kriterier för kemisk-tekniska produkter för professionell hygien, rengöring och underhåll, värderas lika högt som miljömärkta eller motsvarande. När det gäller verifikation på att leverantörens produkter uppfyller kraven i kriterierna för livsmedelsbutiker, bör Nordiska Svanen acceptera samma förfarande som Miljöstyrningsrådet utarbetat för inköpare i offentlig upphandling, dvs ett företagsintyg som kan kompletteras med stöddokument. Miljömärkning är för oss ett frivilligt kommunikationshjälpmedel, och behöver inte betyda att en produkt har bättre miljöprestanda än en annan likvärdig produkt. Särskilt när det gäller produkter för den professionella marknaden måste kostnadseffektiviteten väga tungt, vilket innebär att mindre produktvolymen inte alltid kan bära kostnaderna för miljömärkning. I linje med detta anser vi att kraven på andelen miljömärkta produkter ska göras om enligt förslag ovan. Kriteriernas krav på att även $\geq 90\%$ av volymen av de tjänster som köps in av butiken ska vara miljömärkta ökar ytterligare kravet att även produkter ska vara miljömärkta, eftersom kriterierna för såväl tvätterier som städtjänster, biltvätt och hotell premierar miljömärkta produkter.

Nordisk Miljömärkning:

NM anser viktigt att förbrukningsprodukter som uppfyller Svanens krav och därmed svanmärkta produkter bör premieras i kriterierna.

Förnybar elenergi (P25 i remissen)

Danmarks Naturfredningsforening:

Fornybar energi i form af RECS-certifikater på, at butikken køber el fra vedvarende kilder er decideret vildledende. Det skaber ikke mere vedvarende energi at aftage el på denne måde; der sker blot det, at resten af markedet får mindre vedvarende energi. Kravet bør erstattes af et krav om opkøb og destruktion af CO₂-kvoter pointgivet efter, hvor stor en del af butikkens CO₂-belastning, der udlignes.

CO-Industri (DK):

Tilslutter sig kommentarer fra Danmarks Naturfredningsforening.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

I do think that renewable energy should be worth more in scoring than only one point in P25. In Finland it is an effort for shops to get renewable energy and an environmentally big choice that should be properly appreciated in swan-criterion.

ICA Sverige AB:

Förnybar elenergi

När det gäller att minska klimatpåverkan från butikernas energianvändning jobbar ICA både med att reducera energianvändningen och byta till förnybara energikällor. Även om energieffektivisering är det viktigaste området är val av förnybara energikällor en central del i miljö/klimatarbetet. Inom överskådlig framtid kommer människor och verksamheter att behöva använda energi och för att tillgodose det

behovet på ett hållbart sätt behöver systemet ställas om till förnybara energikällor. Att bara jobba med effektivisering av alla system räcker inte.

Gemensamt för de flesta miljödrivna företag och organisationer är att arbeta parallellt med reduktion och substitution. Om butikerna inte får tydliga incitament för förnybar el så stämmer inte det med hur ICA (och många andra företag) vill driva klimatfrågan. För att belysa detta kan nämnas att en av ICAs stora ägare, holländska Ahold, har satt upp ett klimatmål att minska utsläppen av växthusgaser med 20 % till 2015. Man beräknar nå målet dels med energieffektivisering (7 %) och dels med substitution till förnybar energi (13 %).

Ytterligare exempel framgår av en skrift som Caring for Climate Nordic Network har sammanställt. (Caring for Climate är ett initiativ inom FNs Global Compact.) I den beskriver 22 nordiska företag hur de arbetar med att minska sin klimatpåverkan. Trots företagens varierande verksamheter är det fem huvudstrategier som är den genomgående stommen i de nordiska företagens best practice. Av dessa strategier rör två energi: "förespråka förnybar energi" och "öka energieffektiviteten". (Läs mer på http://www.unglobalcompact.org/docs/news_events/8.1/C4C_Nordic_Best_Practice.pdf).

ICA anser att poängsumman för förnybar el borde vara oförändrad jämfört med dagens gällande kriterier. De butiker som har förnybar el bör premieras för detta och de som inte har det idag skulle med kort omställningstid kunna klara kravet. Vi kan inte se logiken med att kraftigt sänka poängnivån för förnybar el samtidigt som vissa andra krav, t ex P24, fortsatt är ganska frikostiga i sin poängsättning. Butikerna är villiga att göra åtgärder som minskar förbrukningen – både av miljömässiga och ekonomiska skäl. Hittills har många saknat kunskap och verktyg för hur detta ska göras men tiden bedöms nu vara mogen för ett stort effektiviseringsarbete i ICAs butiker. Att då lansera ett nytt kriteriedokument med skärpta krav inom flertalet områden och dessutom sänka poängnivån för förnybar el från 3 till 1 poäng skulle slå undan benen på vissa butiker. Många av kraven på energieffektivisering tar längre tid att genomföra då de i många fall innefattar investeringar och då blir det inte möjligt för en butik att samla poäng initialt. En övergång till förnybar el är något butiken kan göra på kort sikt. Generellt är det bra att kriteriedokumentets krav skärps för det skapar utveckling. Det vi vänder oss emot är logiken i att gå från 3 till 1 poäng för förnybar el. Som att det inte var lika bra med förnybart längre.

Svensk Dagligvaruhandel:

Det är ytterst angeläget att Svanen kan stärka det arbete som pågår i samhället vad det gäller klimatarbetet. Därför är det anmärkningsvärt att förnybar el inte får samma vikt som energieffektiviserings åtgärder. Det är angeläget att justera detta.

Ica Hörnan

Jag tror att det behövs mer än 1 poäng, för att motivera många handlare att ändra till förnybar energi, kan tänka mig att 3 poäng vore betydligt mer effektivt,

Nordisk Miljömärkning:

Om butikerna köper in förnybar el får butiken poäng. Detta poängkrav är skilt från energikraven då vi har gett el ett schablonvärde i beräkningsverktyget oavsett vad elen kommer från. Detta beror på att vi i energikraven vill gynna en reducerad energianvändning i första hand. Vi vill inte att en butik ska kunna kompensera en dålig/hög energianvändning med att köpa in el från förnybara källor.

Flera butikskedjor och branschorganisationer har inköp av förnybar el som ett viktigt miljömål för sin verksamhet. Tillsammans med reduktion av energianvändning. Genom att butiker satsar på förnybar energi vid inköp av el kommer man att investera på produktion av förnybar energi i framtiden som kommer att ersätta fossila energikällor i energiförsörjningen. Det förutsätter att efterfrågan av förnybar energi ökar och blir större än den är idag.

Argumenten för att ha 2 poäng poängkrav för inköp av förnybar el har bl.a. varit att vi i kriterierna för Svanenmärkning av dagligvarubutiker version 1 gav vi upp till 3 poäng till butiker som köpte förnybar el. Att ta bort poängmöjligheten för förnybar el är kraftig vändning i kravet. I remissförslaget hade vi ett poäng för inköp av förnybar el och fick kritiska remissvar för denna poängsänkning.

Ett annat argument är att genom att butiker satsar på inköp av förnybar elenergi vid inköp av el kommer man att investera på produktion av förnybar energi i framtiden som kommer att ersätta icke förnybara energikällor i energiförsörjningen. Det förutsätter dock att efterfrågan ökar och blir större än den är idag. Om efterfrågan ökar och närmar sig tillgången kan det ge en marknadseffekt vilket kan öka produktionen av förnybar el. Detta är ett framtidsscenario som beskrivs utan någon reell miljövinst idag.

Sammanfattande höjer vi maximal poäng till 2 poäng om butiken köper in 100 % förnybar el för att tillmötesgå branschen. Poängkravet för inköp av förnybar el flyttas till P9 Energiåtgärder.

Se mera på det reviderade bakgrundsdocumentet.

P24 reklamtrycksaker (P26 i remissen)

Coop Norge:

P26 Adressert reklame: Coop sender ut brev til alle medlemmer flere ganger i året. Vil dette falle i kategorien adressert reklame. Etter vårt skjønn er medlemsbrevet å betrakte som informasjon til Coops medlemmer – ikke reklame.

Nordisk Miljömärkning:

Informationsbrevet är kundinformation som beaktas i samma kategori som adresserad reklam (se P25 i kriterierna).

5.8 Miljöledning

Lantbrukscentralen MTK Finland:

Handelns interna system för miljöledarskap är en strategi eller filosofi som styr alla funktioner inom handeln och gäller alltså både hela personalen (inklusive bl.a. underleverantörer) och verksamheten. Det bör finnas en tydlig ansvarsfördelning för att utforma, leda, utbilda samt följa upp systemet, och butikens hela personal bör förbinda sig till det. Detta är den del som Svanenmärkningen inom handeln kan baseras på. Det finns utbildning i företagsekonomiskt miljöledarskap som kan tillämpas på behoven inom handeln.

Nordisk Miljömärkning:

Vi håller med att miljöledning är det viktiga området på Svanens butikskriterierna. Ingen ändring.

O14 Miljöpolicy (O15 i remissen)

Miljøstyrelsen i Danmark:

Butikken bør i sit miljøledelsessystem arbejde for at minimere butikkens forbrug af emballage i de solgte produkter, f.eks. ved at påvirke leverandører mm. Der bør være en indkøbsstrategi, der på sigt skal mindske emballageforbruget i købs- og salgsled. En miljømærket butik bør have en indkøbspolitik hvad angår køretøjer. Dette bør også gælde kæder, således at nye indkøbte køretøjer altid gælder seneste vedtagne (men ikke nødvendigvis lovpligtige) EURO norm. Ligeledes bør der i indkøbspolitikken indarbejdes rutiner, således at der til enhver tid kun indkøbes energieffektive og/eller vandreducerede udstyr til drift af butikken (køle/frysemontre, toiletter, vandhaner, kasseapparater, ventilationssystemer mm.).

Nordisk Miljömärkning:

Det kunde införas i specificeringen i kriterierna att butiken/butikskedjan kan ha en inköbspolicy eller checklista som ska användas för att motivera val av den mest miljövänliga varan eller leverantören vid nyinköpta varor eller tjänster. I krav O15 har vi krav på att butiken ska ha miljömål och handlingsplan som omfattar butikens avfall, energianvändning, försäljning och förbrukningsartiklar butiken använder. Det omfattar inte transporter då butiken normalt inte själva äger transportfordon. Styrbarheten är alltså begränsad. Därför har vi valt att ha poängkrav för butikernas transportörer i kapitel 1.6 Transporter i kriterierna.

O19 Uppföljning (O20 i remissen)

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Se kommentarer og svar under: Bilaga butiker – Uppföljning av Svanenlicens för butiker

Coop Norge:

Se kommentarer og svar og under: Bilaga butiker – Uppföljning av Svanenlicens för butiker

O21 Kommunikation till kunder i remissen (O22 i remissen)

Coop Norge:

Dette kravet er kanskje relevant, men ikke tilpasset alle butikker. En rekke lavprisbutikker og mindre butikker har ikke "bemannede kundeaktiviteter" i det hele tatt. Kravet bør justeres, til å kreve dokumentasjon på "ubemannet" kundeaktivitet - eks. kampanje gjennom kundeavis e.l.

ICA Sverige AB:

Krav på bemannad kundaktivitet är svårt för mindre butikker som både har begränsad yta samt begränsad personal. I små butikker är inte heller leverantörer lika benägna att ställa upp med aktiviteter. Istället för att lägga fokus på "bemannad" anser ICA att Svanen ska fästa vikt vid hur en aktivitet har utformats samt att den har dokumenterats.

Nordisk Miljömärkning:

Vi håller med att kundaktivitet inte ska vara bemannad. Butiken ska genom tydlig information kommunisera att den är Svanmärkt. Texten ändras.

O23 Försäljningsinriktning (O24 i remissen)

Coop Norge:

Dette kravet er meget vanskelig å forholde seg til for den enkelte butikk, da de aller fleste innkjøp skjer sentralt. Sentrale innkjøpspolycys bør godtas som dokumentasjon

Coop Danmark A/S:

I afsnit O21 og O23 bruges ordet "försäljningsinriktning" – det fremgår ikke klart hvad dette ord betyder. Den oversættelse vi vælger at bruge er salgspolitik, men dette ord virker ikke dækkende i den tekstsammenhæng, hvor det indgår. Det fremgår, at afsnittet er med fordi butikken skal tage aktivt stilling til, hvilke varer der sælges. Her er det igen vigtigt at være opmærksom på, at langt størsteparten af alle dagligvarebutikker i hele Norden er kæde drevet. Det vil sige, at det ikke er den enkelte butik, der nødvendigvis bestemmer sortimentet.

Det er desuden meget negativt ladet. Hvorfor skal der fremlægges politikker for det man ikke vil sælge, i stedet for handlingsplaner for hvad man gør for at sælge mere af "de gode" varer. Det vil vinde lang større genklang i detailhandlen, da det er det som er kernen i hele butiksdriften. Det er desuden her butikken selv kan gøre noget ved at have udvidet sortiment osv. mens de øvrige varer ofte indgår i et grundsortiment, som hele kæden skal have, og hvor eventuelle politikker vil være at finde på koncernniveau.

ICA Sverige AB:

Försäljningsinriktning

Kravet är otydligt formulerat. Svanen bör förtydliga skrivningen samt tillhandahålla en exempelmall som beskriver hur en sådan inriktning kan se ut.

Nordisk Miljömärkning:

Vi håller med om att kravet är otydligt och kommer att ses över. Det införs i kriterierna en tydliggörelse att butiken eller butikskedjan ska ha en skriftlig redogörelse hur de arbetar för att minska miljöpåverkan av de nämnda produktområdena.

Bilaga butiker – Uppföljning av Svanenlicens för butiker

Coop Norge:

Bilaga butiker – Uppföljning av Svanenlicens för butiker

Legges det opp til internkontroll på grunnlag av dette skjemaet og med det antall kontroller som er angitt? Coop mener at skjemaet slik det er utformet er et altfor krevende og unødvendig komplisert. Kontroll av sortiment og merking bør maksimalt skje ved hver hoved-sortimentsendring, som for Coop Norges del er tre ganger årlig. Når man beregner varepoeng er det viktig å ha med seg at deler av sortimentet er sesongbasert. Dette gjelder særlig frukt og grønt. Data for sortiment bør derfor beregnes som årsgjennomsnitt. Øvrige kontroller bør begrenses til årlig eller halvårlig, og i størst mulig grad være basert på data som er tilgjengelig fra sentralt hold i kjeden/konsernet. Skjemaet er i og for seg en god ide, men bør revideres.

Suomen Lähikauppa Oy (FIN):

Follow-up chart (appendix): would it be enough to check the product range 2-3 times a year? The changes in product range are made three times a year so I think three should be the maximum need for checks per year.

Nordisk Miljömärkning:

Butiken ska ha ett dokumenterat system för att det löpande följa upp att kriterierna efterlevs (018 uppföljning).

Det är avsikten med kontroll att bevisa att kravet uppfylls under licensens giltighetstid och att dokumentation blir uppdaterad. Detta ska gälla även för sortimentet.

Vi ger exempel i bilaga av kriteriedokumentet hur uppföljning kontrolleras.

6 Analys av kommentarerna

Det inkom många remissvar till föreslagna revidera kriterier. Remissvaren täckte i princip alla kravområden. Nordisk Miljömärkning är tacksam för alla remissvar och har värderat om kraven kan behöva justeras med tanke på information som inkommit under remissen.

Sortiment

Många remissvar rörde sortimentskraven. Det har framkommit att förutsättningarna för butiker i Norden att ha ett sortiment med mycket ekologiska och miljömärkta varor varierar. Tillgång och efterfråga kan variera i de nordiska länderna men sedan första version av kriterier för Svanenmärkning av butiker har tillgången ökat i Norden. Efter remissen har Nordisk Miljömärkning justerat produktkategorierna för sortimentskravet. Strukturen och poängintervallen är i princip de samma men den möjliga poängen att uppnå har höjts så betydelsen av sortimentet har ökat. Speciellt

hur Nordisk Miljömärkning hantering av så kallade etiska märkningar kommenterades av flera remissinstanser. I remissförslaget och första version av kriterierna gav Nordisk Miljömärkning poäng för varor märkta med Fair Trade/Rättvisemärkt. Många svar inkom att även andra system borde räknas med. Nordisk Miljömärkning har valt att lyfta ut produktkategorin för Rättvisemärkta produkter ur produktkategorin. Detta motiveras med att Nordisk Miljömärkning idag inte kan urskilja de bra etiska märkningarna från de sämre och att Nordisk Miljömärkning är en miljömärkning och fokuserar på miljökrav i första hand.

Nordisk Miljömärkning har även fått remissvar som invänder mot att miljömärkning begränsar möjligheter att använda klor i rengöringsmedel och PVC-produkter. Nordisk Miljömärkning kommer fortsätta begränsa möjligheter att använda klor och PVC för Svanenmärkta produkter.

Energi

Remissvaren omfattar flera synpunkter för energikraven i remissförslaget som hänvisar till åtgärder för att reducera butikens energianvändning. Nordisk miljömärkning kommer ha några obligatoriska krav för att reducera energianvändningen i butikerna. I tillägg kommer det vara krav kopplade till ett energiverktyg som bedömer hur energieffektiv och hur stora koldioxidemissioner butiken ger upphov till. Energiverktyget räknar ut ett målvärde för butikens energieffektivitet och koldioxidemissioner om butiken har modern optimala system. Butiken får ha en energianvändning som motsvarar 1,9 x målvärdet. Det ges poäng för butiker som har en låg energianvändning och låga koldioxidemissioner. Nordisk Miljömärkning kommer inte vara styrande för vilket sätt butiken reducerar sin energianvändning och koldioxidemissioner.

Avfall

Kraven för avfall är satt som ett gränsvärde för hur stor mängd avfall som får uppstå i relation till butikens omsättning. Eftersom livsmedelspriserna varierar i Norden har de olika ländera olika gränsvärden men de ska motsvara samma mängder avfall. Flera remissvar påpekar att vi bör ha samma krav i de nordiska länderna. Det är fallet men det har misstolkats när gränsvärdena är olika då de är kopplade till butikernas omsättning.

Remissförslaget var otydligt rörande definitionerna av avfallsfraktioner och det inkom flera remissvar som påpekade detta. Det har förtydligats efter remissen.

Flera remissvar har också handlat om vilka fraktioner som butiker ska sortera sitt avfall i. Efter remissen har vi reducerat de obligatoriska fraktionerna i kravet till de största fraktionerna som normalt uppstår i butikerna.

Avfallskraven har skärpts efter remissen då Nordisk Miljömärkning har fått ett bra underlag för hur mycket avfall olika butiker har i Norden.

Transporter

Flera remissvar påkade den lilla tillgången på Svanenmärkt bränsle. Det påpekas också i remissvar att förnybara bränslen borde gynnas i kriterierna.

I flera remissvar har det påpekats att transportkraven är svåra att uppfylla och är för tidiga i tiden.

Nordisk Miljömärkning är medveten om att flera av de poängkrav som satts upp i remissförslaget är svår att klara idag. Kraven är dock poängkrav och inte obligatoriska, samtidigt tror Nordisk Miljömärkning att det kommer hända mycket inom transporter de kommande åren och då vill Nordisk Miljömärkning att de svanenmärkta butikerna ska vara förberedda på detta.

Förbrukningsartiklar

Flera remissvar påpekar skilnader mellan poängen för olika förbrukningsartiklar i tabellen som anger vilka produkter butiken kan få poäng för. Denna tabell har justerats efter remissen så den balanserar miljöeffekterna av de olika produkterna bättre. Det kommenteras i remissvar att det behövs kemikalier för rengöring i butiker pga bl.a. hygienkrav. Detta accepteras av Nordisk Miljömärkning och ska förtydligas. Kravet för PVC-film kommenterade i flera remissvar. Vissa vill att Nordisk Miljömärkning ska utesluta PVC-film helt och andra hävdar att butikerna ska kunna använda PVC-film.

Poängkravet för inköp av förnybar el har kommenterats av flera remissinstanser. Det påpekas att butikerna borde få fler än ett poäng för inköp av förnybar el. Det påpekas också att inköp av förnybar el inte nödvändigtvis gör att tillgång på förnybar el ökar och att den ej förnybara elen minskar.

Nordisk Miljömärkning är medveten om att elproduktionen ser olika ut i de nordiska länderna och förutsättningarna och effekterna att köpa förnybar el varierar från land till land. Efterfrågan på förnybar el är i dagsläget mindre än tillgången på förnybar el i de nordiska länderna vilket gör att man kan ifrågasätta effekten av att efterfråga och köpa förnybar el. Om efterfrågan ökar och närmar sig tillgången så kommer det ge en marknadseffekt vilket kan öka produktionen av förnybar el.